

Joan Tarnolide

Testamentul
unui nebun

Ioan Ianolide

Testamentul unui nebun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IANOLIDE, IOAN

Testamentul unui nebun / Ioan Ianolide. - Bacău:
Bonifaciu, 2015

ISBN 978-606-8439-06-8

821.135.1-64

343.8(498)(0:82-94)

Ioan Ianolide

Testamentul unui nebun

Editura Bonifaciu 2015

Cuvânt-înainte

„Testamentul unui nebun” este mărturisirea unui om întemnițat 23 de ani sub trei regimuri politice diferite. Eliberat în 1964, a vrut să schimbe celula închisorii cu chilia monahală, dar i s-a interzis. A rămas să locuiască într-un apartament anonim din blocurile uniforme ale Bucureștiului, lucrând ca muncitor la o cooperativă de produse artizanale. Suflul său clocotea însă de tumultul amintirilor, de nevoia de a împărtăși oamenilor experiența tragică dobândită atât amar de ani petrecuți printre sfinți și demoni. De aceea, în singurătatea camerei sale, fostul deținut a început să-și scrie memoriile, ascunzând pagină după pagină în suportul paralelipipedic al unei veioze cu picior din odaie. Cu riscul propriei vieți, Ioan Ianolide a salvat astfel adevărul despre un trecut pe care Securitatea l-ar fi vrut îngropat odată cu trăitorii lui.

După mai bine de 20 de ani de la redactarea lor, câteva dintre aceste manuscrise au ajuns în posesia noastră. Le-am publicat deja, în cea mai mare parte, în 2006, sub titlul „Întoarcerea la Hristos”, o frescă a lumii temnițelor românești, dominată de chipul de lumină al lui Valeriu Gafencu.

În volumul de față edităm, sub titlul „Testamentul unui nebun”, o nuvelă găsită într-un plic separat, cu următoarea

mențiune a autorului: *Această nuvelă este inspirată din realitate, încât toate personajele și toate situațiile povestirii sunt luate din viața și faptele pe care le-am cunoscut direct (...); scriu cu sufletul la gură, cu teamă și nici nu recitesc paginile, din dorința de a le vedea cât mai repede ascunse. Nuvela trebuie considerată ca o simplă ciornă, deci trebuie rescrisă, stilizată, refăcută.*

Urmând dorința autorului, am încercat să redactăm textul într-o formă coerentă, selectând și organizând materialul. Cititorul avizat va recunoaște, într-adevăr, corespondențe cu personaje reale (profesorul Nae Ionescu, mentorul a multe generații de studenți din perioada interbelică; Alexandru Bogdanovici, ucis de Țurcanu la Pitești), precum și cu episoade relatate de alți supraviețuitori ai temnițelor (scena răstignirii unui tânăr pe perete din "Mlaștina disperării" a lui Dumitru Bordeianu sau cea a zidirii de viu la Gherla, înfățișată de Nicolae Cojocaru în "Filmul unei existențe").

Dincolo de nume și întâmplări, nuvela surprinde însă zbuciumul unui suflet pornit „pe drumul dinlăuntrul său”, drum cu abisuri și creste, care se termină la porțile lui Dumnezeu. Din pragul lor, Ioan Ianolide a scris „Testamentul”, o carte adresată anume omului contemporan, căci „Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți” (I Cor.1, 27).

*Mănăstirea Diaconești,
Duminica Floriilor 2015*

*Bred neclintit în repinicia nădii,
de aceea am răstănat-o până la curate.*

Ioan Ianolide, 1983

*A*ceastă nuvelă este inspirată din realitate, încât toate personajele și toate situațiile povestirii sunt luate din viața și faptele pe care le-am cunoscut direct. Mi-am permis numai un oarecare aranjament, pentru a reuși să cuprind fenomenul comunist în toată amploarea lui. Materialul ce-l folosesc ar putea sluji la un roman în mai multe volume, dar eu nu am răgaz pentru așa lucrare mare, căci scriu cu sufletul la gură, cu teamă și nici nu recitesc paginile, din dorința de a le vedea cât mai repede ascunse.

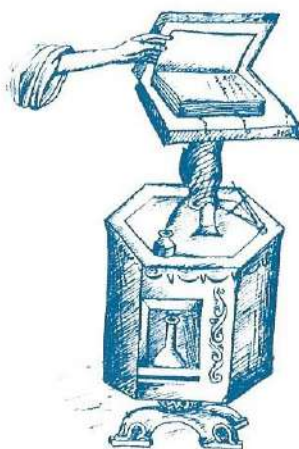
Mă simt plin ca un stup de albine harnice într-un an bogat în flori melifere. Mă simt în posesia unei viziuni proaspete a creștinismului și a lumii. Mă simt unit cu toți oamenii în tragedia vieții mele și cred în mântuirea lumii, dar numai prin focul unor purificări sincere, libere și autentice.

Scriu cu inima, cu viața, cu ființa mea.

Nuvela trebuie considerată ca o simplă ciornă, deci trebuie rescrisă, stilizată, refăcută.

Ioan Ianolide, 1983

Nu știi. Nu pot. Nu e posibil. Cine este atât de nebun ca să dea crezare unui nebun?!... Nebun cu acte medicale, oficiale, trecut prin multe comisii, nebun ca mine, așa cum eu însumi voi încerca să mă prezint!

Stau încremenit în fața sufletului meu, cu degetele fără nerv pe stilou, cu tâmpla zvâcnind, cu respirația rară și aud cum bate inima-n piept în nemărginiri infinite, răsfirate în nenumărate clipe, fiecare tot atât de nețărmurită. Clocotul din mine vrea să se reverse, dar așa, fără fâgașe, cum s-a și format. Îmi vine să iau sticla cu cerneală și s-o sfarm pe hârtia albă, făcând-o țăndări, ca să-i aud țiuitul și să-i văd albăstreala cum împrășcă masa, și camera, și văzduhul, umplându-l cu pete amorfe, ca să acopere cumva vulcanii ce clocotesc în mine.

Mi-aș băga ambele mâini în cerneală, ca atunci, în urmă cu treizeci de ani, când mi-au luat amprente ca unui criminal, pentru că îndrăznisem să gândesc altfel decât ei. Și așa mi-aș pune palmele peste aer și peste ceruri, ca să se priceapă odată ce imposibilitate zace în mine! N-are cum să încapă infinitul în cuvânt, de-ar fi să vorbesc toată viața! Toată vorbirea lumii este incapabilă să cuprindă infinitul în sărmana ei fraza lineară. Or, tocmai despre infinit am și eu de zis o vorbă, căci l-am trăit pe viu, aprig, înspăimântător cum nu se poate grăi!

Am tăcut atâta amar de ani despre toate cele ce mi s-au întâmplat și acum, când sunt pe pragul morții, mi-am luat curajul unei mărturisiri. Mă simt dator față de oameni, chiar și față de cei care m-au torturat, dar nu și de cei ce au conceput chinul etern în această lume, scoțându-l din eternitatea în care-l zugrăviseră o anume iconografie.

Aș vrea să iert totul și știu că o pot face, chiar am iertat în ce mă privește, dar nu e drept să domnească răul în lume. Lumea asta trebuie să se apere, arc datoria să se apere. Ar fi ademenitor să credem că trăim în dragoste deplină, dar realitatea ne contrazice, așa după cum voi arăta și eu în tot ce mi s-a întâmplat.

Aș vrea deci să exprim o clipă din viața mea, clipa eternei suferințe, eternei groaze, eternei spaime. Nu sunt primul om care încearcă acest imposibil, dar nici unul nu a făcut-o așa cum o fac eu, ca o mărturie vie, dureroasă, tenebroasă, așa cum am trăit-o. Aș vrea să mă exprim simplu, în trei-patru

rânduri, dar nu am acest talent. Nu voi încerca nici să scriu zeci de volume, ci voi căuta să surprind punctele de forță ce s-au manifestat în viața mea. Poate că, cine știe, vreun suflet sensibil va putea pricepe ceva din viața unui om necunoscut ca mine! ...

Este oribil ce am de povestit și nu sunt un pervers care se delectează cu oribilele lui realități interioare, ori cu scârnăvii ale existenței sale, dar nu se poate înțelege viața fără scârnăvia coșmarului. Mi-a fost dat să traversez acest coșmar întrucât mi-a fost imposibil să renunț la vis. Poate deci că i-am provocat pe acei căpcăuni ce m-au chinuit mai toată viața. Vis?! Coșmar?! Par niște clișee uzate ale literaturii, care pe mulți îi vor plictisi și vor închide cartea, dar cartea aceasta este scrisă în inima mea, în ființa mea, în tot ce este sfânt în om. Voi încerca să păstrez încărcătura sufletească cu care eu am trăit aceste evenimente. Știu însă că nici eu nu le puteam concepe ca reale înainte ca ele să devină realități ale vieții mele. Cum nu sunt nici literat, scot un țipăt de om rănit de moarte...

*Pornesc pe drumul dinlăuntrul meu
S-aduc brucări din arșile-mi frânte ...*

Mi-a fost dat să mă trezesc pe lume pe la începutul secolului XX și se pare că voi sfârși cât de curând, acum, spre sfârșitul lui. Am avut parte să mă nasc dintr-o spiță de oameni care par mai mult o sinteză decât un specific național. Până și locurile acestea dinspre vărsarea Dunării poartă urmele răscrucilor de drumuri pe care le-au bătătorit popoarele europene, cât și vânturile din răsărit, din apus, din nord și din sud. În veacul ăsta s-au întâlnit interesele marilor puteri, dar toate sunt depășite de confruntarea dintre credință și ateism, conflict care a despărțit lumea în două. Veacul este sfâșiat de cel mai cumplit război al spiritelor, iar eu am avut o deosebită sensibilitate, care a înregistrat tot acest cutremur sufletească.

De mic copil eram deschis nevăzutului din văzut. Mama mi-a povestit ceva greu de acceptat, dar care a apărut deseori în conștiința mea, ori de câte ori am fost pus în imposibilitatea de a-mi suporta destinul. Mama mea și tatăl meu au fost învățători. Purtau în ei suflet de țărani așezați în tradițiile milenare, dar la care adăugaseră ceva carte, încât ei știau să gândească țărănește cele mai sofisticate filozofii și cele mai abstracte teorii științifice. Erau doi oameni admirabili și se bucurau de respect desăvârșit, iar generațiile ce au trecut prin mâinile lor îi venerează, indiferent de orientarea lor ulterioară.

Mama era deci un om echilibrat, rațional și suficient de cult pentru a nu se lăsa atrasă de superstiții. Ea mi-a povestit că atunci când era însărcinată și aștepta să mă nasc eu, într-o noapte rămăsese singură acasă, căci tata plecase după treburi la târg și întârziase. Noaptea trecuse calmă, dar în revărsatul zorilor, când se îngână ziua cu noaptea și începe cântatul cocoșilor, mama a fost trezită din somn de o voce care o striga din curte: „Atena! Atena!”... A crezut că sosise tata și a sărit la fereastră să vadă cine e la poartă. În curte însă nu era tata, nu era nici o ființă aievea, ci era o făptură neobișnuit de înaltă, care nu atingea pământul, îmbrăcată toată în văluri albe și al cărei chip era deosebit de frumos. Mama s-a auzit din nou strigată: „Atena! Atena!”... Impresionată de ceea ce vedea, spontan și-a amintit că era însărcinată și că în popor se povestea de astfel de apariții ivite când se apropie sorocul nașterii. Și-a amintit că asta

este o ispită a duhurilor rele și că nu este bine să i se răspundă, ca nu cumva duhul acela să intre în pruncul din pânțele. Glasul continua să o strige, dar mama, perfect conștientă și lucidă, a refuzat să răspundă. După ce a strigat, tot zadarnic, a treia oară, făptura aceea a început să se alungească, să crească spre văzduhul plumburiu și să dispară sub ochii mamei. Abia atunci mama a putut să respire liniștită și și-a făcut semnul crucii.

Povestea asta, mama o păstra bine ascunsă în sufletul ei și mi-a repetat-o de două-trei ori. Era îngrijorată când se gândea la viitorul meu.

- Dragul mamei, îmi spunea, tu ai un destin deosebit. Eu te-am apărat cât am putut, dar duhurile rele nu te vor lăsa în pace cu una cu două. Să ai grijă de sufletul tău, dragul mamei!

Cum toată povestea asta era învăluită în prea mult mister, nu am înțeles-o, dar nici nu am uitat-o niciodată și mi se pare că ea reflectă o anume realitate a sufletului meu. Iată deci că la nebunia de care spuneam că sufăr, mai adaug acest capitol încărcat de superstiții nevrednice de un om cult. Dar ăsta sunt și deci așa mă și spovedesc.

Am crescut în casa părinților și a bunicilor mei ca un copil tăcut, timid, retras și deosebit de sensibil. Simțeam în mine o realitate pe care o revărsam parcă și în jocurile „de-a caii”, când călăream niște prăpădite de bețe de floarea soarelui. „Cali” accia erau vii pentru mine și mă legau de ei sentimente puternice, pe care nu le puteam împărtăși cu nimeni. De cele mai multe ori rămâneam de unul singur. Numai mama

dispunea de niște lungimi de undă prin care sesiza exact interioritatea pe care eu n-o dezvăluam nimănui.

Alături de mama, un rol important l-a avut bunica. Bunica era analfabetă, dar înzestrată cu o forță interioară ce o impunea ca centru spiritual al familiei și al prietenilor ei. Eu simțeam forța ei sufletească ce se împletea cu misterul cerurilor contemplate noaptea ori cu taina deniilor din Săptămâna Mare. Bunica se purta simplu, deschis și direct. Era aceeași fie că muncea, fie că se ruga.

Cel mai mult m-a impresionat atmosfera pe care o crea în casă în preajma marilor sărbători religioase și cu deosebire de Paști. Atunci toată viața ei se concentra în a se pregăti de sărbătoare. Făcea pomeni și umplea masa cu oale, colaci și alte bunătăți, fiecare dintre ele cu lumânări aprinse și tămâiate de ea, așa cum îl vedeam pe preot făcând uneori la biserică. Iar eu cu greu puteam distinge între ea și preot, căci casa bunicii lua aer de biserică. Stam pitulat într-un colț și o urmăream. Chiar și mișcările ei aveau grația ritualului religios, iar chipul exprima totala ei integrare launtrică în slujirea ce o săvârșea. Totul trebuia să fie sfințit: casa, curtea, acareturile, animalele și merindele. Semnul crucii domnea deasupra ușilor și ferestrelor, ca să nu pătrundă duhurile rele în casă.

Bunica postea cu sfințenie toate posturile din an, rânduite de Ortodoxie cu severă autoritate dar și cu o înțelepciune pe care omul de știință din mine o confirmă ca ideală. Atât de mult ținea bunica la curăția postului, încât

urca vasele „de dulce” în pod și le cobora pe cele „curate”, ca nici urmă de carne și grăsime să nu spurce postul.

Când se apropia Paștele, bunica era cu totul spiritualizată, căci se pregătea să se grijească. Pentru spovedanie se împăca neapărat cu toți oamenii cărora le-ar fi greșit cu vreun cuvânt și o făcea cu o rigoare care mă uimea, căci nu pregeta să se umilească pentru cine știe ce vorbă necugetată spusă cândva cuiva. Nu se putea liniști până nu-și lua iertare de la toți oamenii și, curios, se pare că în satul acela nu erau dușmăanii de netrecut, așa cum s-au instalat cu vremea.

Pentru sărbători, bunica făcea singură - singurică lumânări curate, din ceara propriilor ei stupi. Era și aici un ritual deosebit. Le făcea dimineața, ca să nu fi apucat să săvârșească în ziua aceea vreun miră-te ce păcat „cu limba asta otrăvită”. Aprindea candela. Tămâia casa, își frângea mijlocul în douăsprezece metanii, sărutând cu pioșenie pământul și murmurând rugăciuni pe care nu le deslușeam bine. Lua apoi ceara, o încălzea, lega o feștilă de un cui de sub icoane și palmele ei frecau cu îndemânare ceara până se așeza pe feștilă. Astfel se forma o lumânare de doi-trei metri. Făcea lumânări mai groase și altele mai subțiri. Făcea și lumânări pentru sfeșnicele mari din biserică, dar pe acestea le lucra una câte una și ieșeau ca turnate. Le miroseam și purtau și mircasma stupului, dar și a mâinilor bunicii. Apoi ne dădea la fiecare câteva lumânări și ne atrăgea atenția cu profundă seriozitate:

- Aveți grijă de ele, că astea sunt plăcute lui Dumnezeu, că m-am curățit de păcate înainte de a le face și nu seamănă

cu lumânările negustorilor și fabricanților, care pun în ele lăcomia lor, iar nu mireasma credinței!

Așa se face că priveam înfiorat aceste lumânări și eram convins că poartă în ele ceva sfânt. Când le aprindeam în biserică, la slujbă, continuam să le urmăresc printre celelalte zeci de lumânări și mi se păreau mai strălucitoare decât acelea. O simțeam pe bunica arzându-și sufletul în fața lui Dumnezeu.

Dar într-un an, când eram încă destul de fraged, am găsit-o pe bunica, în Săptămâna Patimilor, tristă, plânsă și tare necăjită.

- Ce ai, bunică?

- Ia, păcatele mele cele multe! mi-a zis ea. Nu pot să mă griesc, măiculiță, m-a pedepsit cerul pentru păcate pe care nici eu nu le știu!

- Dar ce s-a întâmplat, bunică? am întrebat-o eu.

- Iacă, azi noapte, când dormeam... cum e omul, se întoarce de pe o parte pe alta, buimac, prin somn... și de unde să știu, săraca de mine, că pisica fărase alături, pe pat?! Și iacă, învărtindu-mă, am strivit un pisic...

Eu eram nedumerit.

- Ei, și?

- Cum ei și?!... Am vărsat sânge, nu înțelegi? Popa nu vrea să mai îmi dea grijană de Paști!

Ani mulți am rămas nedumerit de această mică și banală întâmplare, până ce, mult mai târziu, aveam să-i descopăr rostul. Bunica își stabilea relațiile cu Dumnezeu tot așa de

simplicu cum le stabilea cu vecinii de care o despărțea un gard de uluci rare, albe. Habar n-avea ea de dogme, de legi și de alte abstracțiuni! Ea își lega sufletul de ceruri prin fapte mici, concrete, cotidiene. Și mereu se simțea ca și cum ar fi fost în fața lui Dumnezeu.

Fără îndoială că bunica m-a influențat, dar viața mea nu seamănă cu a ei mai deloc. Și totuși, ea a fost neconținut în mine, când subconștient, când ca o invocare și ca o explicație pe care mi-am dat-o în năpraznica mea viață. Dacă însă eu n-aș fi avut o antenă cu care să prind lungimea undelor ei suflătoare, aș fi trecut pe lângă ea așa cum au trecut alți nepoți ai ei.

Au trecut anii, am învățat carte strălucit și am ajuns la București, la Universitate. Încă din liceu începusem să public poezii, articole de ziar și eseuri filozofice. Simțeam că am ceva de spus. Citeam mult, dar nu reproduceam cele citite, ci cele gândite de mine. Desigur că intra în asta și o bună doză de orgoliu infantil, dar nu el mă caracteriza în viață. Urmărisem, ca elev, curente culturale, politice și religioase din țară și nu mă raliaseam nici unuia dintre ele. Mă căutam pe mine însumi.

Ajuns deci în București, a trebuit să optez. M-am înscris la Facultatea de Filozofie și la cea de Litere. Aveam în față trei profesori de filozofie.

Unul era savant, încât cunoștea tot ce s-a gândit în istorie, dar nu putea gândi nici o iotă personală, ci reproducea pe alții. Era un fel de bibliotecă ambulantă și nu l-am

ales, căci puteam să citesc în original ce era de citit. El îmi părea confuz în tot savantlâcul său, lipsit de personalitate - cu toate titlurile sale - și deci neinteresant.

Al doilea profesor avea o viziune raționalist-materialistă, pe care o camufla sub masca umanismului, democratismului și poporanismului. Era director la ziarele stângist-liberale. Era suspectat de a fi comunist, dar el se lepăda ca de satana de astfel de orientare și poza ca filozof liberal, deschis ideilor mari ale secolului. Știam bine care erau acele „idei” și cum aveam o mare rezervă față de idei, nu l-am urmat nici pe acest profesor.

L-am urmat pe al treilea, un tânăr de geniu, cu personalitate puternică, făuritor de școală nouă. Omul ăsta cucerea imediat. Mereu era proaspăt, surprinzător și cuceritor. Era atât de personal, încât chiar când vorbea despre alți filozofi, se exprima pe sine. Într-un fel, el învăța odată cu noi toți. Toată inteligența tânără gravita în jurul său. Sub ochii noștri se alcătuia o gândire românească. Pornea de la o idee, colinda cu ea din Antichitate până la moderni, se oprea îndelung în Bizanț și termina într-o exprimare personală. Deși era o inteligență excepțională, în fond era un mistic. Deși avea o viață zbuciumată de toate tensiunile contemporane, părea un ascet. Ardea în el o tainică sacralitate. Înainte de a gândi, el simțea, înainte de a da, el primea ideea. Sub calmul acela academic se petrecea o ardere secretă până la incandescență. El vedea - iată de ce m-a atras!

Trăia filozofia ca pe o taină, viața ca o taină, lumea ca o taină. Noi îl iubeam, el însă părea olimpian, dar aveam să-i descoperim inima în curând. Gândirea lui părea finită și infinită, vremelnică și eternă, imperfectă și perfectă în același timp. Gândirea lui era certitudinea în relativitatea vieții. Cu toate astea, afirma serios că nu știe nimic și că e un pericol să ajungi a ști ceva, căci viața este o căutare.

Avea darul să surprindă prin sursele din care se inspira. Odată, după ce ne-a ținut cu sufletul la gură două ore, fără să știm la ce concluzie va ajunge și de unde ar putea să o ia, întrucât epuizase toți filozofii cunoscuți, a terminat prelegerea trimițându-ne să citim „Prohodul”, acea carte populară ce se cântă prin bisericile noastre în Vinerea Mare. În ziua aceea am năvălit toți studenții prin biserici să citim „Prohodul”, uimiți că se pot ascunde în el idei mai presus de filozofie.

La îndemnul lui, fără o indicație metodologică, fiecare dintre noi făcea experimente de trăire, asceză și mistică. Unii rămâneau zile și săptămâni închiși în casă, adunați în ei înșiși ori cugetând la o idee oarecare. Alții făcuseră din iubire metoda predilectă a cunoașterii. Adesea însă eram prea simpliști și prea snobi. Ignoram pe preoți și cercetam cărțile mistice, care ne uimeau prin actualitatea lor.

Fierbea o nouă lume. Printre noi se aflau și câțiva evrei, căci profesorul era un bun cunoscător al Cabalei. Disponibilitățile mistice ale evreilor îl atrăgeau, dar decăderile lor materialist - ateiste l-au dezamăgit, încât el a rămas un au-

tentic ortodox, atras de Sfinții Părinți, de Pateric, de Mineie și de cunoașterea mistică. Concluziile gândirii sale mistice reabilitau în ochii acestui veac pozitivist adevărul religios. Ortodoxia reînvia la Facultatea de Filozofie, nu la Teologie. L-am auzit vorbind studenților teologi despre Dumnezeu, pentru a spulbera îndoielile raționaliste ce pătrunseseră în Facultatea de Teologie.

L-am auzit vorbind la Facultatea de Arhitectură despre stilurile arhitecturale ca manifestări ale unor spiritualități caracteristice, încât profesorii de acolo erau încântați. Adesea făcea matematică, gândea matematica, gândea cifrele și apoi le depășea pe toate în incandescența gândului. Cuvântul îi era ultimul cuvânt.

Acest om avea și un virulent spirit politic și polemic. Căuta omul politic care să-i reprezinte năzuințele și a greșit de multe ori confundându-l cu unul sau cu altul. N-a fost însă niciodată un oportunist. Și-a explicat oscilațiile sale ca necesare căutări ale adevărului - și avea dreptate. Făcând însă politică, și-a făcut și dușmani. A dovedit a fi plin de curaj și a înfruntat fără ezitare puteri ucigașe. Febrila lui căutare se datora faptului că el simțea colosul ateist care tindea să cucerească lumea prin toate mijloacele, numai prin logică nu. A vrut să opună un veto categoric ateismului și reușise să creeze o școală ortodoxă cu o spiritualitate socio-politică, cu osatură filozofică și cu elan mesianic. Repede s-au creat politică, publicistică, ziaristică, literatură și teatru conforme cu vederile sale. Entuziaștii săi adepți se dovedeau

izvoare vii de viață nouă și nu ne păsa că la câteva sute de kilometri apăsa lespede neagră a ateismului peste orice aspirație spirituală.

O anume orientare apocaliptică se deslușea totuși în viața noastră, dar eram deciși să o înfruntăm - nici nu ne-ar fi fost cu putință altfel. Așa se face că după terminarea celui de-al doilea război mondial ne-am trezit, profesorul și noi toți, zvârliți la periferia societății, calomniați, defăimați și ostracizați. Profesorul a refuzat să părăsească țara. Scos de la catedră de colegul său materialist, își trăia viața în singurătate.

- Amice, mi-a zis afectat profesorul materialist, intră repede în partid, cât este vreme, căci pierzi trenul istoriei și nu se va mai întoarce!

Omul acela supralicita bunăvoința noilor potentăți. Politica țării o făcea Ana Pauker, securitatea statului o păzeau sute de colonei evrei, istoria era murdărită de Roller, un oarecare ne spunea că n-avem literatură, altul îl cenzura pe Eminescu, altul ne învăța să vorbim românește, nenumărați scribi făceau literatură, ziaristică și publicistică.

Profesorul a ajuns din casa lui spațioasă într-o mansardă. Abia acum era în plină efervescență. Podul casei aceleia devenise ateneu. Câțiva ani, profesorul și noi toți ne-am desfășurat acolo inteligența, în timp ce mediocritățile, lașii și ipocriții ocupaseră scaunele înalte ale culturii românești. Confuzia politică a durat câțiva ani, căci se spera ca un nou război să schimbe starea de lucruri. Dar profețiile

profesorului s-au împlinit și comunismul și-a definitivat puterea politică, economică și culturală.

În anul 1948 s-au decis de la Moscova mari arestări în România și, odată cu ele, primul mare act de socializare. Dubele circulau în țară și adunau foști oameni politici, foști militari, intelectuali „idealiști” (după definiția lor), foști magistrați, demnitari ori polițiști, în fine, tot ce fusese cândva elita acestei țări. Așteptam și noi arestarea.

M-am întâlnit cu prietenul meu, Ionel D., și am pornit să-i facem o vizită profesorului. Eram într-o stație de tramvai. Lui Ionel îi era frică și se simțea mereu urmărit. Căutam să-l încurajez, când, în momentul în care urcam scările vagonului, un domn dinstins mi-a pus în mână o servietă. Am urcat cu ea în tramvai și a urcat și domnul respectiv, dar în loc să-mi ceară servieta înapoi, se uita în jur ca și cum ar fi vrut să mă evite. Mi-am zis: „Hm! Ce să fac? Cine să fie?! Și ce mă fac cu servieta asta? Dacă o fi un material exploziv - că e tare grea - iar omul, simțindu-se urmărit, mi-a pasat-o mie ca să scape de suspiciune?”...

Dintr-o dată, servieta mi s-a părut enorm de grea. Domnul mă ignora. Priveam când la el, când la servietă și nu puteam să iau o decizie.

Mi-am zis în continuare: „Dacă e un spion, apoi și-a găsit omul care să-l acopere: tocmai eu, care stau fugar de trei luni și nu știu unde să mă mai ascund!... Numai asta-mi mai trebuia! Când ajung la prima stație, am să-i las servieta la picioare și cobor în fugă din tramvai! Cred că nu i-o veni

ideea să dea alarma, doar și el este într-o situație dificilă. Chiar așa voi face!”...

Ionel se îngălbenise de frică și-mi făcea semne desperate să arunc drăcovenia aia din mână. Între două stații, un tramvai face cam cinci - șapte minute. Deodată, domnul cu servieta a părăsit aerul de indiferență și mi s-a adresat direct:

- Domnule, nu gândi rău despre mine și despre servieta asta! E plină cu cărți în sanscrită, procurate cu mare greutate. Nu sunt spion. Dacă ai a te teme de cineva, acela nu sunt eu!... Am procedat în acest mod bizar pentru că ești omul cel mai interesant pe care l-am întâlnit în viață. Văd în destinul dumitale o tragedie ce depășește toată literatura pe care o cunosc. Sunt profund impresionat! Dumneata vei trece prin tenebre neimaginate încă de oameni, dar vei ieși din ele și nu reușesc să înțeleg cum este posibil lucrul ăsta! Nu vreau să te timorez, dumneata nu știi ce văd eu!... Sunt profesorul P., doctor în științe indianistice. Am fost în India și am deprins acolo unele posibilități de cunoaștere nemijlocită. Poftim cartea mea de vizită!... Te rog mult să-mi scrii, să vii ori să-mi telefonezi. Doresc să știu ce vei ajunge să fii!...

În vremea asta îmi luase servieta din mână. L-am ascultat, dar mi s-a părut un fachir minor care umblă cu feste psihologice ieftine.

- Domnule, mi-a zis el iarăși, nu disprețui spusele mele! Nu sunt un fachir și nici un scamator, nici nu obișnuiesc să procedez cu oamenii cum am procedat cu dumneata... Ești

un caz excepțional! Aș vrea mai bine să mă înșel și să nu ți se întâmple toate câte le-am văzut eu!...

Împreună cu Ionel am colindat apoi câteva străzi, ca să vedem dacă suntem urmăriți și, în fine, am urcat pe o scară dosnică la mansarda profesorului. Îl știam bolnav de câteva săptămâni, dar de teama arestărilor nu putusem să-l îngrijim. Am sunat, dar nu ne-a răspuns nimeni. Am auzit însă un muget și un țipăt. Ușa era deschisă, dar înainte de a pătrunde noi, a apărut servitoarea profesorului - o fată tânără și voinică, ce vorbea stălcit românește - țipând speriată:

- Dom' profesor!... Dom' profesor!...

Fata a rupt-o la fugă pe scări. Noi am intrat în casă și l-am văzut pe profesor jumătate pe pat, jumătate pe jos, cu patul răvășit și cu perna de sub cap pe piept. Ochiul îi era holbați, gura căscată și limba scâmoșată.

- E mort! am zis eu.

- Să fugim! a răspuns Ionel.

- E prea târziu! am continuat eu. Nu vezi, profesorul a fost asasinat de servitoarea lui!... Ea ne-a văzut. Ne-au văzut și vecinii de la etajul unu. Nu e bine să le dăm prilejul să ne acuze de asasinat. Trebuie să înfruntăm furtuna și să anunțăm Securitatea.

Ionel intrase în panică, făcea fețe-fețe, tremura tot și își pierduse orice control.

- Dacă e așa, eu mă sinucid! a zis el.

- Asta ne mai trebuie! l-am înfruntat eu. Fii și tu un pic bărbat! Tot trebuia să ajungem și la acest ceas!

- Dar n-au să ne ierte! Ne vor face pe noi asasini, ca să se spele ei pe mâini. Le-am făcut jocul printr-o farsă a destinului! Nu pot să înțeleg de ce tot ce se întâmplă e în favoarea lor, de ce totul le merge în plin? Ne cășănesc și pozează în salvatori ai omenirii. Răzbunarea lor nu are margini. A avut dreptate Hitler că s-a sinucis și nu le-a lăsat nici cenușa ca să i-o batjocorească!... Nu ne rămâne decât sinuciderea.

- Mai taci, omule! i-am zis răstit. Tu nu vezi pe profesor mort?

- El e fericit că nu e în pielea mea. Mai bine muream eu în locul lui! Vreau moarte! Moarte!...

Profesorul încă era cald, dar nu se mai putea face nimic pentru a fi redat vieții. Am pus mâna pe telefon și am chemat Securitatea:

- Alo! Astăzi, acum o jumătate de oră, a fost ucis prin asfixiere cu o pernă, de către servitoarea lui, profesorul N.!

O voce obosită mi-a răspuns:

- Stați pe loc, să nu vă mișcați de acolo! Vom veni imediat.

Îmi vorbise de parcă știa cine sunt și ce s-a întâmplat și nu avea nici un motiv să se grăbească.

- Suntem pierduți! se frângea disperat Ionel. Ce soartă blestemată! Probabil casa este înconjurată și ne lasă să ne chinuim, ca pisica să savureze bucuria prăzii... Gata, eu mă sinucid. Un ștreang, caută un ștreang și ajută-mă!... Treaba ta, tu faci ce vrei! Eu nu mai rezist, simt că înnebunesc. Nu văd decât moarte, moarte și iar moarte. Văd un întuneric

nesfârșit acoperind lumea. Nu mai există salvare. Nu noi, lumea a fost vândută. Acum e rândul nostru și apoi va veni și al celorlalți... Ha, ha, ha, n-au să scape! Știu că și ei, și copiii lor își vor pune ștreangul de gât, așa cum o fac eu azi... Imbecilă lume, secol nebun! Plec fără să regret viața, căci nu mai există viață, ci moarte pe pământ. Trăiască moartea!

Se înflăcărase vorbind. Striga. Avea o înfățișare înspăimântată. L-am prins de umeri și l-am zguduit cu putere.

- Prietene, i-am zis, trezește-te! Ai un coșmar! E o răătăcire. Profesorul e mort, dar noi...

- Dar noi trebuie să murim! a urlat Ionel.

- Trebuie să trăim, altfel suntem niște lași ce-și infirmă ideile profesate o viață întreagă!

- Ducă-se dracu' de idei! Du-te și tu cu ele! Ducă-se și mortul tău, care ți le-a băgat în cap! Eu vreau să mor...

Căuta în jur o modalitate de sinucidere. Mă luptam cu el să-l stăpânesc, dar energiile declanșate de șocul psihic în care se afla îl făceau cu mult mai puternic decât mine. Văzând că mă țin scai de el, la un moment dat a cedat și s-a lăsat pe un scaun. Eu eram epuizat. Ardeam și cred că făcusem febră, dar eram lucid și stăpân pe nervii mei. Îmi era sete și am intrat în bucătărie să beau un pahar cu apă. Observasem că Ionel mă urmărea pe sub sprâncene, dar nu credeam că va acționa chiar atât de rapid.

Nici nu reușisem să-mi astâmpăr setea, că am auzit cum s-a spart un geam. Am sărit în cameră și l-am văzut azvârlindu-se pe fereastră, spărgând geamurile pentru a nu mai

pierde timpul să le deschidă. Calculase probabil că voi reveni la el și deci se grăbise.

Am privit jos și l-am văzut lungit la pământ. A urmat o clipă de ezitare. L-am mai pipăit pe profesor, mi-am amintit de Securitate și am rupt-o la fugă pe scări în jos. Ionel căzuse pe un rond cu flori. M-am repezit la el. Gemea, deci era viu. A privit la mine ca un halucinat și a încercat să se ridice, dar a scos un geamăt profund, căci avea o mână fracturată care-l durca cumplit. Și-a lăsat din nou jos fața chinuită, sleită, cu trăsături ascuțite, îngrozite. L-am ajutat să se ridice, când au apărut și securiștii. Trecuseră vreo două ore de la sosirea noastră la profesor.

Din primul moment l-am recunoscut între securiști pe colonelul Z., fost student al profesorului și fost prieten al meu. Era un tânăr inteligent, suplu și interesant. Știam că ajunsese colonel, dar nu mă așteptam să-l întâlnesc. Uniforma de securist îi dădea un aer de autoritate, pe care însă el îl masca sub un calm bine deghizat. Rumega o gumă americană.

- Hei, da, am sosit la timp! a zis el. Nu ne așteptam la o demonstrație de forță așa de masivă... Interesant! Se pare că Dumnezeuul vostru v-a dat pe mâna poporului! Poporul are timp berechet, suntem milionari în materie de timp. Băgați-vă bine în cap: americanii nu vin! Americanii ne-au dat pistoale și cătușe expres pentru voi. Avem acolo detașamente speciale ale clasei muncitoare. Voi nici n-ați fost de-ai americanilor, așa că noi vă suntem și tată și mumă!... Veți

cunoaște rigurile revoluției. Nu vom proceda ca bandiții de hitleriști, metodele noastre sunt gândite pe îndelete și nu dau greș.... Profesorul n-a priceput pe ce lume se află. Voi ne-ați ușurat sarcina. Numai voi ați putut fi ucigașii despre care mărturisește servitoarea profesorului! Dar nu e nimic sigur, ancheta abia începe. Sunteți însă niște criminali diletanți. Țsta s-a pierdut cu firea când a înțeles eșecul acțiunii voastre și a încercat să se sinucidă. S-ar putea totuși să fie mai clarvăzător sinucigașul decât eroul acestei zile! a conchis el cu dublu înțeles.

A ordonat apoi să ni se pună cătușele.

- Nu credeam că ești atât de ticălos, i-am spus eu, dar nici atât de prost încât să crezi că poate rezista această meschină înscenare!

Nu terminasem de spus această frază, că Z. a făcut semn din ochi unui locotenent tânăr, care m-a lovit cu atâta putere încât am căzut la pământ. În minutul acela m-am îndârjit în mine însumi și am nutrit un sentiment de profund dispreț pentru un astfel de om.

Momentul venea să confirme o veche idee a profesorului. Încă o dată m-am simțit atașat de acest om mare.

Nu mă știam nici viteaz, nici îndrăzneț și nici erou, dar de acum nu mai aveam de ales, trebuia să înfrunt cu bărbăție mișelia în plină desfășurare. M-am ridicat și mi-am impus sobrietate. Am fost duși în apartamentul profesorului și colonelul a încheiat un proces-verbal pe care am refuzat să-l semnez. Ionel tremura și gemea. Îmi era rușine de slăbiciunea

lui. Trebuia să-l reabilitez și pe el. Gândul meu depăna istoria vieții mele și istoria gândirii omenești. A apărut în fața mea imaginea clară a lui Iisus pus față în față cu beznele răzvrătirii, ale lui Caiafa și am văzut lumea ca un conflict acut între sfințenie și demonism. În secolul nostru se căsca un abis și noi eram pradă lui.

Profesorul neînsuflețit domina spiritele cu o grație olimpică. Nu aveam nici cea mai mică intenție de a ceda mârșăviei. Mă durea nu umilința personală, ci jignirea adevărului, a splendorii spiritului uman, cu care mă simțeam solidar, mai ales acum, când mi se impunea minciuna prin teroare. „Iată un prilej unic de trăire! Acum e acum, să te vedem, băietel!”, mi-am zis.

După terminarea formalităților polițienești la fața locului, am fost zvârliți într-o dubă neagră, eu și Ionel. Eu ședeam în picioare, el era lungit jos, cu mâna fracturată. Era întuneric beznă. Duba a pornit hurducăind pe străzi nepavate. Îl auzeam pe Ionel gemând. „Sper că nu se mai gândește la sinucidere!”, mi-am zis. El se pare că mi-a surprins gândul și a început să-mi spună, cam cu gemete, cam cu întreruperi și oftături, dar suficient de cursiv ca să-mi dau seama de redresarea lui suflătoare:

- Ai dreptate, e necesar să dăm dovada demnității unui curent filozofic de dimensiuni atât de înalte! Trebuie să dovedim și forța de caracter ce poate face reale ideile abstracte. E prea frumos tot ce am gândit, ca să fie abandonat în fața acestei înscenări murdare, dezgustătoare și

imbecile! Te asigur că a trecut criza. Voi fi la înălțimea așteptărilor. A trecut, a trecut... a trecut...

Vocea i se stinge. A tăcut și eu m-am îngrijorat: poate că-i era rău.

- Ce e cu tine? l-am întrebat, dar n-am primit răspuns.

M-am aplecat lângă el. Zăcea într-un lac de sânge. Fruntea îi era rece, respirația abia i se mai auzea. Își fracturase mâna, e drept, dar fractura era închisă. Deci își tăia venele și făcuse pe eroul ca să mă inducă în eroare și să-l las să moară. M-am îngrozit și am bătut în ușă, dar mi s-a răspuns cu o înjurătură grosolană.

- Vino lângă mine! mi-a zis Ionel.

Apoi încet, stins, mi-a șoptit:

- Iartă-mă... nu am putut... E rușinos, dar nu există altă soluție... Dacă nu te sinucizi, și tu vei fi ucis cu migală, cu plăcere deliberată, până ce te vor transforma într-o cârpă... Nu există salvare...

S-a stins. Când am ajuns la Uranus, era mort. Colonelul l-a privit disprețuitor:

- Dă-l dracu' de laș! Avem aici un erou și ne face plăcere o confruntare de idei cu domnia-sa...

L-am privit adânc în suflet și am văzut atâta răutate cât nu-mi imaginam, dar am simțit în același timp în mine și forța de a o învinge.

Am fost încarcerat. Atunci mi-au luat amprente. Mă supuneam aceluia ritual fără murmur și fără șovăire. Eram imun la toate amenințările ce mă înconjurau. Colonelul Z.

dispăruse și multă vreme nu aveam să-l mai văd, ci doar să-i simt prezența din umbră.

M-au dus într-o celulă unde se mai aflau încă trei arestați.

Unul dintre ei era un venerabil preot din Blaj care refuza unirea cu Biserica Ortodoxă Română și rămânea fidel formulei greco-catolice care fusese adoptată cu vreo trei secole în urmă.

Al doilea arestat era domnul Cimpoi, un om trecut de șaiszeci de ani, vechi militant socialist aflat printre întemeietorii Partidului Socialist și ai sindicalismului în România, muncitor autodidact, cu o cultură de stânga, mai mult marxistă, dar un om de bună-credință și de o naturală generozitate.

În fine, al treilea era un tânăr de șaptesprezece ani, Valeriu, încă elev de liceu, care semăna cu un iezer, curat ca el, inepuizabil ca el, splendid ca el. Fusese arestat deoarece crease, cu alți colegi, o organizație prin care se angajau să lupte împotriva comunismului.

Între acești oameni m-am simțit în lumea mea. Toți mă cunoșteau din ce publicasem și m-au înconjurat cu dragoste, cu stimă. Am uitat de necazuri și am creat repede o comuniune cu noii mei prieteni. Le-am povestit cele ce mi se întâmplaseră în ziua aceea.

- Domnule, mi-au zis toți, înarmați-vă cu multă răbdare, căci suferința abia a început...

În seara aceea mi-au pus ochelari negri la ochi și am fost condus la anchetă. Un birou gol. În fața mea, Ion Gheorghe,

locotenentul care-l însoțise pe colonelul Z. când mă arestaseră. Era tâmp, furios și îndârjit. Am intrat, dar el m-a dat afară. Am intrat iarăși.

- Bă, tu nu știi să respecti instituția și gradul?!... Ieși și intră spunând: „Să trăiți, dom' locotenent-major, sunt arestatul X. și stau la dispoziția dumneavoastră!” ...

Auzindu-l, mi-a părut că s-a răsturnat lumea pe dos. Pereții camerei mă strângeau ca o carceră. Mă durea mintea în cap. „Cum e posibil?”, îmi spuneam îngrozit.

- Ai înțeles, bă?!... Ieși și fă-ți datoria!

Am înțeles că trebuie să ies și mi-a trebuit un răgaz de timp ca să realizez situația în care mă aflam și, în fine, să pot să mă decid pentru o formulă. Am reintrat, reușind să spun:

- Să trăiți, domnule locotenent-major! Sunt arestat și mă supun anchetei.

Prostul acela nu era atât de prost pe cât părea, avea chiar simțul umorului. A sesizat că m-am înfuriat și mi-a spus:

- Hm! Nu e tocmai bine, dar de la un „boboc” ca tine nu se poate cere totul de la început. Ia loc!

El se plimba apăsător prin cameră.

- Bă, eu sunt cioban, cum zici tu în gândul tău, dar știu să merg la fix. Părerile tale nu fac nici cât două cepe degerate, din moment ce americanii te-au dat pe mâna noastră. Bă, poporul e stăpân și-n America, și-n URSS, și-n R.P.R., așa că de dreptatea poporului nu te scapă nici dracu'! Tu ești un mare bandit, deși tragi numai cu cuvântul și cu scrisul. Tu ai momit lumea cu minciuni și ai asmuțit-o

contra poporului. Ei, vezi, asta este crima ta! Scurt! Să-mi spui lămurit că ești un bandit, un mincinos și un agent al capitalismului mondial, dar și al papei de la Roma, să nu uiți asta. Ce zici?

Cât timp vorbise, am văzut în el prostia oamenilor exploatați de o inteligență perversă și nesătulă de putere. Am înțeles încă o dată, mai viu, mai real, mai crud că s-a greșit imens tratându-se fenomenul comunist prin ideile sale generoase și nu prin subtilitatea lui de ură perversă, de rațiuni pulverizantă. „De ce oare, de ce m-au pus să fiu anchetat chiar de un astfel de troglodit ideolog?” m-am întrebat.

- Hei, ești ori nu ești bandit?... Ai calomniat revoluția? Ai pus la cale contrarevoluția?... Răspunde!

- Nu am ce să vă răspund. Nici nu pot să răspund. Nu meritați nici cel puțin un răspuns din partea mea!

- Banditul, nu l-ai ucis tu azi pe profesorul tău? Nu ești decât un criminal!...

- Refuz să răspund la astfel de provocări! am răspuns categoric.

Spre surpriza mea, locotenentul era satisfăcut. Părea că asta și aștepta. Probabil că mă provocase și acum avea prilejul să treacă la acțiune. M-a dus într-un beci unde erau cinci - șase gorile asemenea lui. Izbindu-mă, m-au repezit din perete în perete, până ce am amețit și am căzut.

- Hei, mărturisești?

Am tăcut.

- Dacă taci, ne face plăcere. Avem metode să te facem să

vorbești. Am cunoscut noi pe alții, spioni internaționali, care și-au scuipat și plămânii, dar și ultimul gând!

M-au legat, m-au pus pe o bară și m-au bătut la tălpi, învârtindu-mă din când în când ca pe un „hopa-Mitică”. Am leșinat și au turnat apă pe mine. Apoi m-au dus în celulă, la prietenii mei. Toți trei s-au aplecat asupra mea cu o dragoste ce nu poate fi asemuită cu nici o alta. Știau și ce cuvinte să-mi spună, știau și ce dureri am, știau tot ce-mi trebuie și-mi dăruiau suflitele lor cu o generozitate pe care numai marile nenorociri o eliberează din inimile oamenilor. Când m-au chemat iarăși la anchetă, știam că voi fi susținut de dragostea, solidaritatea și rugăciunile acestor oameni ce-mi deveniseră frați.

La anchetă a venit tot Ion Gheorghe, dar cu totul schimbat. Acum era îmbrăcat civil. Părea rezervat, prevenitor și respectuos. N-a mai amintit nimic despre cele întâmplate și mi-a vorbit chiar cu „domnule”.

Ancheta s-a prelungit trei luni, în mai multe ședințe, toate cu același tipic. Mi s-au adus toate cărțile pe care le publicasem, toate articolele din ziare și o seamă de depoziții ale unor oameni de literă și condei. Am recunoscut fără ezitare tot ce scrisesem, dar am avut rezerve față de afirmațiile așa-zișilor mei „colegi în ale spiritului”.

Ion Gheorghe era aproape analfabet - și o spunea deschis - dar avea minte ageră. Mă ruga să-i formulez eu procesele lui verbale și o făceam cu plăcere. Am observat însă că avea indicații precise în ce privește atât întrebările pe care mi le

punea, cât și constatările făcute de el. Priveam cu oarecare detașare și indulgență tot acest joc. Mă împăcasem cu gândul că voi fi condamnat, ba mă și amuza un pic, căci totul era însăilat cu ață albă.

Așa se face că într-o zi Ion Gheorghe m-a anunțat că dosarul se va încheia în ședința următoare. Cum sunt cam limbut din fire, am prins a-i vorbi. A fost una dintre cele mai izbutite prelegeri pe care le-am rostit. Ion Gheorghe știa de mult că sunt filozof, dar acum rămăsese cu gura căscată. Adesea tresărea când i se părea că a înțeles că era ponegrită ideologia materialismului istoric, dar eu îl linișteam cu fraze pe care el nu le mai pricepea, ori folosind câțiva termeni cu care el se familiarizase, ca „revoluția internațională”, „putere populară”, „materialism dialectic”, „dictatura proletariatului”, „exploatare”. N-a fost în intenția mea să râd de el. Desigur că nici nu speram să-l convertesc, dar doream ca el să priceapă bine cine suntem, ce putem și cât de umaniști suntem. Ion Gheorghe suferise însă influența educației politice comuniste și n-a avut loc să recepteze spusele mele.

Așa m-am despărțit de Ion Gheorghe, căci la următoarea anchetă a venit colonelul Z.. De data asta era îmbrăcat civil, era relaxat și bine dispus.

- Să stăm de vorbă ca între doi prieteni, mi-a zis el, sau, dacă nu îți pare verosimil acest lucru după toate cele petrecute, atunci ca doi oameni care gândesc. Cred că ai înțeles că regimul ăsta politic nu e condus de proști, ci de oameni inteligenți. Poate că nu ești de acord că Marx ar fi

un geniu, dar cred că recunoști că opera lui revoluționară are geniu, căci numai așa se poate explica formidabila ei reușită într-un sfert de veac. Și, de asemenea, este clar că sistemul e formidabil, că acolo unde punem noi mâna pe putere, nu mai lăsăm nici o porțiță de scăpare. Deci nu mai aveți nici o șansă! Vom impune modelul nostru de ordine legală și veți fi obligați să renunțați la concepțiile voastre mistico-idealiste și egoiste. Toată materia cenușie și toate energiile ne sunt de acum la discreție. Noi vom determina și necesitățile oamenilor, dar și capacitățile lor. Va trebui să gândiți pentru noi, ca noi. La început vă cerem să vorbiți ca noi, la sfârșit veți gândi ca noi. Acesta este adâncul ideologiei noastre. Când vom ajunge la acest stadiu, s-a realizat idealul comunist.

Situația în care eram nu-mi permitea libera expresie, dar i-am răspuns:

- Omului trebuie să i se acorde deplinul imperiu al conștiinței sale. Omenirea lipsită de libertatea conștiinței este cea mai gravă mutilare adusă omului și duce la un dezastru general uman. Omul nu poate fi stăpân omului.

La aceasta, el mi-a zis:

- Noi dispunem de o știință - materialismul dialectic - și îi aplicăm cu rigoare legile. Rezultatele se pot vedea. Voi n-ați reușit în două mii de ani ce am reușit noi să facem într-un sfert de secol!

- Nu există formulă umană perfectă! i-am zis eu.

- Nu suntem dispuși, mi-a răspuns el, să mai tolerăm

perfectiunea voastră metafizică prin care înșelați lumea, îmbătându-vă pe voi înșivă cu idei abstracte. Noi vrem fapte, noi vrem viață concretă, fenomen istoric-științific. Noi mântuim lumea dându-i pâine să mănânce!

- Și noi trăim cu pâine, dar o așezăm după forța spiritului.

- Din câte văd, ești gata să-mi declari că urmăriți puterea!

- Da, urmărim puterea!

- De ce atunci ați refuzat-o când vi s-a oferit?

- N-am refuzat puterea, ci am refuzat închinarea la putere, căci noi închinăm a noastră putere Preaputernicului de la care emană puterea!

Ajunși în acest punct al discuției, colonelul și-a pierdut calmul, a părăsit discursul academic și a urlat ca un apucat:

- Nu veți mai avea putere în veci, nici aici și nici aiurea! A fost greu până ce am avut dreptul la putere. Acum capătul frânghiei puterii e în mâinile noastre și cu ea vom înfășura lumea întreagă. Nu împărțim puterea cu nimeni. Orice dumnezeu e mincinos dacă refuză puterea oferită de noi. Vă vom strivi fără cruțare și nu vă vom permite să deveniți iarăși martiri! Ne însușim noi pentru noi cultul martirilor, iar voi veți fi socotiți criminali în veci de veci! Va veni o zi când vă vor urî toți oamenii, căci toți au să creadă numai în noi. Vom rupe orice contact între voi și masele populare. Dumnezeu se va dovedi neputincios în fața revoluției!

Am tăcut amândoi, reculegându-ne fiecare, căutându-ne din nou locurile reale de anchetator și anchetat. În mine coborâse o liniște deplină, în timp ce el era agitat, pornit și

înraît. Mi-a fost milă de el, dar nu aveam cum să o manifest în situația aceea, căci n-ar fi primit-o. M-am gândit că am mers până la a-l provoca ori că m-am lăsat provocat de el, dar acest gând nu m-a tulburat cu nimic. Am rămas senin și l-am ascultat anunțându-mi solemn concluziile anchetei, cu capetele de acuzare pentru care am fost trimis apoi spre a fi judecat. Eram acuzat că sunt teoretician antirevoluționar, anticomunist și antisemit; că am susținut războiul bandelor fasciste și progromurile pe care le-au săvârșit; că am complotat împotriva statului și am participat la organizarea contrarevoluției; că sunt dușmanul poporului; că sunt exponentul decadent al gândirii idealiste capitaliste.

Am ascultat toate aceste născociri fără a mă revolta, fără a fi surprins, fără a simți nevoia să reacționez. Ele exprimau atât ura, cât și reaua-credință cu care eram tratat. Nu fusesem niciodată încadrat în vreo organizație politică. Eram prea scrupulos cu principiile pentru a mă situa undeva în epoca aceea. Viziunea mea spiritual-creștină era reală, dar n-am fost nedrept cu nimeni, niciodată. Eram acuzat pentru opiniile mele cinstite și fundamentate împotriva materialismului ateu. Pentru aceste „crime” am primit o condamnare de doisprezece ani. Dar aveau să fie mai mulți, iar surprizele aveau să depășească forțele mele sufletești și fizice...

Închisoarea Pitești

*Descalță-te, străine, de sandale,
De-aici începe țara fără cer...*

Mă aflu la închisoarea Pitești. Eram într-o cameră mare și plină cu tineri studenți „contrarevoluționari”. Eram izolați complet de lume. Hrana era atât de mizerabilă, încât toți eram distrofici. Tinerii aceia erau plini de entuziasm, de năzuințe sfinte și de generozitate. Le păsa destul de puțin de realitatea crudă, istorică și trăiau în lumea ideilor și a viselor lor. Căutau. Căutau idealul. Aparțineau multor orientări politice, deși cei mai mulți erau legionari, însă aici nu se făcea deosebire între culori politice și se căuta cu febrilitate adevărul.

Cum eu depășisem cu multșor vârsta lor, contactul cu ei mă înprospăta sufletește. Le vorbeam din zori de zi până în asfințit de soare. Primeam nenumărate și felurite întrebări și răspundeam cu multă plăcere, încât niciodată ca în perioada aceea nu am avut senzația împlinirii. Eram ascultat cu inima, nu numai cu mintea. Adesea nu eram de acord cu unii ori cu alții, dar până la urmă timpul rumega ideile și ajungeam la aceleași vederi. Sinceritatea caracteriza raporturile dintre noi, dar ceea ce ne unea era dragostea. Despre dragoste, despre isihasm și despre spovedanie ne-a vorbit cu deosebire acolo un tânăr monah.

Cel mai apropiat sufletește mi-a rămas și la Pitești Valeriu, pe care-l cunoșteam din celula de la Uranus și cu care aveam o afinitate deosebită. Dormea cu mine în pat. Se purta și ca o personalitate conturată și ca un ucenic ascultător. Adesea lua și el cuvântul și, spre bucuria mea, l-am auzit spunând lucrurile altfel decât mine, deși spiritul și orientarea erau aceleași.

Într-o bună zi l-au luat dintre noi și i-am simțit lipsa. Era o practică obișnuită să ne „pritocească” mutându-ne din celulă în celulă, după criteriile politrucului penitenciarului.

Într-o zi mi-au pus și mie pătura în cap și am fost urcat la etajul doi, unde am găsit doi oameni.

- Bună-ziuă! am spus eu, pășind înăuntru.

- Dăte-n ...! mi-a zis unul care ședea pe pat.

În acest timp, al doilea m-a izbit cu atâta forță, încât, cum eram nepregătit, m-am răsucit izbindu-mă de un perete și, împiedicându-mă, am căzut.

- Scoală, banditule! mi-au spus cei doi și mă loveau cu spițurile bocancilor.

Eram buimac. Nu pricepeam nimic. Clipele acelea se contractau și se dilatau dezordonat. N-am apucat să mă ridic, că am fost bușit de unul, împins la celălalt, apoi iar la primul și asta a durat ore în șir, timp în care mi-a fost imposibil să-mi adun gândurile. Ei nu terminau cu loviturile, nici nu-mi spuneau nimic. La un moment dat se pare că au obosit. Eu eram năuc și epuizat. Mi-au ordonat să stau cu fața la perete, într-un picior, cu brațele ridicate în sus. Unul dintre ei a plecat, celălalt, cu un ciomag în mână, mă lovea cu putere peste tot corpul - și cu deosebire în cap - de fiecare dată când mâinile îmi cădeau ori piciorul ridicat se lăsa pe podea. Mi-a dat voie să mai schimb piciorul. Așa au trecut alte câteva ore, cu mult mai chinuitoare decât primele.

Mă întrebam uluit: „Ce se petrece?! Probabil este un supliment de anchetă. Vor să mai scoată ceva de la mine. Nu sunt mulțumiți cu cei doisprezece ani... Dar ce vor?! De ce procedează așa?! De ce nu mă întreabă nimic?”... Întrebări de acest fel mă apăsau cu o luciditate ucigătoare, imensă, necruțătoare, dar fără răspuns, mute. Eram atât de presat în mine însumi, încât îmi era imposibil să mai iau contact cu lumea libertății spiritului. Începuse să mă doară capul, o durere surdă, dar statornică.

A apărut din nou al doilea om și a reînceput bătaia. Loviturile erau date în puncte vitale, încât mă dezechilibrau și mereu mă prăbușeam pe dușumea. Amețeam și gândurile

se sfârâmau în crâmpie de nedumerire. Eram încă intact în interioritatea mea, deși pulverizat în patru vânturi. Așa a trecut toată noaptea.

În zori mi-au pus un laț de gât și mi-au ordonat să mășăluiesc în jurul camerei, care avea vreo doi metri pe patru. Era și un mic pat negru, de fier cornier, tras în mijlocul celei, pe care s-a culcat unul dintre cei doi, mai țișanos la față, în timp ce celălalt a dispărut iarăși. Mâncare nu mi-au dat, dar m-au hrănit cu apă caldă cu puțină sare, dovadă că erau bine inițiați în probleme de medicină a torturii.

Tot mergând, eram epuizat, dar dacă mă opream, omul de pază parcă avea un ochi neadormit în frunte, că se trezea și-mi trăgea cu ciomagul pe spinare. De mai multe ori am căzut și m-am ridicat sub crunte lovituri. Spre seară mergeam în patru labe, ca un animal. Dacă la început am avut senzația de uimire și groază, acum se adăugau umilința și degradarea. Nu puteam nici să mă revolt, nu puteam nici să mă predau, în consecință luptam cu mine însumi să rezist unei bătălii care mă depășea. Mi-am amintit atunci de cele mai diverse suplicii cunoscute în istorie și mi se părea că acesta este unic: „Unde vor să ajungă?!”...

A urmat încă o noapte de torturi. Eram plin de sânge, dar nu le păsa. Loveau cu forțe mereu împrăpătate de o ură pe care n-o puteam înțelege. Aș fi dorit să spună ceva, să știu pe mâna cui sunt și ce vor de la mine, dar ei loveau și tăceau. Aveau chipurile aspre, dure și pline de răutate. Erau bine hrăniți și am observat că mâncau de la cazan, dar li se mai aducea și câte

un pachet cu alimente mai consistente. În ce mă privește, nu mai simțeam poftă de mâncare, dar simțeam în abdomen un gol care îmi slăbea energia și puterea de rezistență.

A doua zi, iarăși manej. Din când în când mi se acorda câțva timp, în care zăceam gemând într-o neputință ce pătrundea în mine treptat - treptat, din piele în mușchi, din mușchi în sânge, din sânge în oase, din oase în creier. Într-o perioadă, gândurile mi s-au îmbolnăvit și am zăcut de lingoare.

Torturile acelea au continuat șase zile. Ultimele zile au fost cele mai grele. Nu mai aveam rezistență. Eram gata să declar tot ce voiau, numai să mă lase să dorm puțin. Cum în toate aceste zile mă întrebam ce vor de la mine, îmi veniseră în minte fapte ale mele de mult uitate. Memoria îmi era ca o carte deschisă și eram gata să o citesc în gura mare, dintr-o singură răsufare. Stările acestea de luciditate feroce și necontrolată alternau cu amețeli și pierderi în bezna unui conștient fără cunoștință. Eram amețit pe dinăuntru, precum eram frânt pe dinafară. Ființa mea apărea ca un tot indestructibil - materie, viață și duh - și deși aș fi dorit ca ele să se destrame în neființă, rămâneam întreg în acea cumplită stare ce-mi era insuportabilă. Mă durea totul, dar cu deosebire mă dureau creierii în cap.

În fine, după cele șase zile de chin, unul dintre ei, care părea șeful, mi-a zis:

- Bă, banditule, mi-e scârbă și de tine, și de sângele cu care m-ai murdărit, dar asta meriți! De aici nu scapi... S-a

terminat cu toate minciunile tale! Aici este mormântul bandiților. Dacă vrei să trăiești, să accepți reeducarea!

În momentul acela am fost năpădit cu intensitate de mai multe idei: pe de o parte eram dispus să primesc orice, pe de alta începeam să pricep cine sunt acești oameni și ce vor; în același timp mi-am reamintit de temnițele revoluției bolșevice, în care tinerii sovietici fuseseră aduși la starea de demență și apoi asmuțiți ca niște câini turbați împotriva „dușmanilor poporului”, încât deveniseră spaima tuturor. Asta se petrecuse înainte ca Makarenko să-și fi scris al său „Poem pedagogic”!

Se repeta deci aici acel fenomen de „restructurare” a conștiințelor. N-am avut puterea să mă revolt și nici să rezist acelei ordinare metode de ucidere a sufletelor, ci spaima m-a îndemnat să accept „reeducarea”. Acceptarea mea s-a făcut însă cu oarecare întârziere. Unul din cei doi - Eugen, cum am aflat că-l cheamă - mi-a citit gândurile și mi-a zis:

- Banditule, nu-ți convine! Ne crezi fiare sălbatice, iar tu te vezi martir!... Nu ai scăpare însă! Pentru tine vom folosi metode cu totul speciale. Ești o personalitate și îți vom da toată importanța ce o meriți! Tu ai dus mii și mii de oameni în eroare, ai făcut din ei fanatici și acum își dau viața pentru ideile pe care tu le-ai băgat în cap, de aceea vom face curățenie în căpățâna aia a ta!

Tremuram, dărdăia și sufletul în mine, fiecare fibră a trupului meu vibra și auzeam un vâjâit cumplit în urechi.

- Voi face tot ce-mi cereți!

- În primul rând să-ți faci autodemascarea! Și ai grijă să spui și ce lapte ai supt la țâța maică-tii, căci știm tot și dacă te prindem cu o mică nesinceritate, intri în altă „tură”, mai „convingătoare”!

Mi-au adus un vraf de hârtie și cerneală de scris. Mi-au dat să mănânc și au plecat:

- Să divulgi tot ce ai făcut!

Am rămas singur. Abia atunci am simțit durerile din oase și oboseala din ființă. Am pus capul jos și am dormit dus. Am avut un coșmar și m-am trezit țipând în clipa când Eugen m-a lovit cu un bocanc în moalele capului.

- Să...să trăiți! m-am bâlbâit eu.

- Bă, și eu sunt deținut, dar nu ca tine! mi-a zis el. Eu sunt victima voastră. Eu am mers pe drumul luminos al partidului. Am însărcinarea să fac oameni din voi. Ori vă reeducați, ori vă ucid! Te-am lăsat să dormi, acum să te apuci să scrii... și să nu uiți nimic! Executarea!

Iar m-a lăsat singur și am început să scriu. Dar ce să scrii?!... Ce știi ei? Și ce vor acești oameni?!

Am repetat cât mai detaliat declarațiile făcute la Securitate în fața lui Ion Gheorghe, păstrând sub tăcere oameni și întâmplări necunoscute lor.

Nu ascundeam nimic infam, ci numai discuții, idei și comunicări de idei cu oameni care încă nu fuseseră arestați. Dar despre mulți dintre ei le vorbisem deschis oamenilor pe care îi întâlnisem în temniță.

După trei zile a revenit Eugen. Numai el cerceta „auto-

demascările”. A citit și mi-a spus, croindu-mă cu dosul palmei peste ochi:

- Tot bandit ai rămas! Minți!

Și mi-a arătat o mulțime de declarații care povesteau aproape tot ce spusese eu prin temniță. Mi s-a părut că se năruie cerul peste mine. Recunoșteam oamenii care mă divulgaseră: îmi erau dragi și avusesem încredere în ei. „Cum au putut să facă asta?”, mă întrebam. „Dar eu ce fac acum? Nu tot asta? Pot eu oare să mai rezist?”... Tremuram ca varga de teamă că va reîncepe tortura. Eugen însă era un psiholog subtil al abisurilor din oameni.

- Nu mă grăbesc cu autodemascarea ta, mi-a spus. Știu că încă nu este totul aici, pe hârtie și va trebui să te aduc în situația să-ți verși creierii afară, să-i cureți cu cuțitul și apoi să-i bagi înapoi ca nou-nouți. Filozofule, avem metode la care nu te-ai gândit!

Încercam o stare paradoxală: pe de o parte, ușurarea că nu a început bătaia, pe de altă parte, groaza a ceva ce părea a fi și mai cumplit. În imaginație îmi apăreau scene apocaliptice ori fantasmе din iad.

Eugen mi-a pus haina în cap și m-a scos afară din celulă îmbrâncindu-mă. Am coborât la etajul întâi și am intrat într-o altă celulă. Am auzit zăvorul scrâșnind. Era o liniște suspectă. Auzeam pași, auzeam cum respiră oameni și voci ce se răseau pe înfundate. Am fost așezat pe un prici, mi-au luat haina din cap și m-am trezit într-o cameră imensă, în care erau aproape două sute de persoane. Ședeau la margi-

nea priciurilor, cu brațele pe genunchi, cu privirea fixă înainte, tăcuți. Prin fața priciurilor se plimbau niște paznici cu ciomege în mână, care-i supravegheau. Pe peretele din față era un tânăr crucificat, care atârna cu mâinile legate în două cuie din zid. Când am dat cu ochii de el, n-am putut să-l recunosc, căci eram îngrozit. Mai târziu aveam să aflu că era prietenul meu, Valeriu.

Eugen a făcut semn că are de comunicat ceva.

- Vi l-am adus aici pe acela care v-a nenorocit! E un bandit învederat și nu vrea să fie sincer cu reeducarea. Îi vom demonstra progresele de conștiință la care am ajuns noi. Apoi vă voi oferi tuturor posibilitatea să vă răzbunați. Toți cei care l-au cunoscut, toți cei care i-au citit cărțile, toți cei care au avut idei ca ale lui sunt chemați acum să i le scoată din cap. Va fi o demonstrație de gală a „micii noastre revoluții”, prin care ne vom dovedi încrederea ce ni se acordă de a fi activiștii „marii revoluții”! Vom duce revoluția, peste cadavre, până la marginea pământului, împreună cu întregul popor și niciodată nu vom uita cât de vinovați suntem față de el, încât tot ce vom face va fi mereu insuficient pentru a ne spăla păcatele trecutului... În seara asta, deci, avem mare sărbătoare! E Vinerea Patimilor și vom săvârși o înviere din mormânt: vom face pe acest om să se nască din nou!

A tăcut puțin, apoi a spus:

- Gata, începeți!

Spectacolul a început în mai multe ringuri. Eu eram așezat în așa fel încât puteam să văd toată nebunia aceea.

Incredibil?!... Coșmar?!... Iad?!... Totul era adevărat, viu și dur.

- Începem cu personajul cel mai important al zilei, ăsta care-o face pe Hristosul. Dați-l jos de pe cruce, crucea mării lui de bandit! ...

S-au auzit voci care lătrau spart și cavernos, un hohot de râs aprobator, oameni ce păreau încântați de fantezia bolnavă a lui Eugen. Doi mai zdraveni au urcat pe scaune și, la un semn, au scos mâinile lui Valeriu din legături. A căzut ca un copac trăznit, ca un sac de oase dezmembrate, ca un plumb cu aspect de carne vie și s-a auzit un zgomot înfundat și un oftat adânc.

Eugen a ordonat:

- La uniforma lui Adam!

L-au dezbrăcat pe Valeriu și s-a văzut un schelet. Mâinile și picioarele îi erau umflate. Ochii ieșiseră din orbite. Alții, încă vreo treizeci - patruzeci, s-au dezbrăcat și ei la pielea goală. Toți erau înspăimântați și toți au fost împinși în ring, în jurul locului unde erau Eugen și Valeriu.

- Ca el o să pățiți toți, până veți ajunge la șocul revoluționar prin care veți deveni oamenii noii societăți! Revoluția își spune cuvântul aici, în restructurarea bandiților! Va trebui să dovedim prin fapte că ne-am reeducat. Uite, îl vedeți pe ăsta? (Și a arătat la picioarele priciului un om desfigurat, care nu era altul decât B., marele adversar al lui Eugen). Ei bine, ăsta a vrut să înșele vigilența Securității cu vorbe și cu promisiuni mincinoase, dar i-am venit de hac!

Eugen l-a lovit cu piciorul pe B. și l-a întrebat:

- Așa e, Șurca?

- Da, să trăiți, dom' Eugen! Sunt un bandit care am vrut să înșel buna-credință a partidului, care-mi oferise posibilitatea să mă reeduc. Eu voiam să profit și s-o întorc împotriva lor. Sunt un criminal! Sunt corcitura dintre legionari și capitaliști, cea mai oribilă speță a spectrului uman!

- Bravo, mă Șurca, pentru asta meriți o bună răsplată!

Și Eugen s-a suit cu bocancul pe pieptul lui și a început să sară într-un țonțoroi sălbatic, lovindu-l pe unde se nimerea, dar căutându-i cu deosebire capul. Omul de dedesubt s-a scâlcit, s-a întins, iar s-a strâns și în cele din urmă a rămas în nesimțire sub călcăiele ce-l frământau. Eugen își pierduse controlul, cu mintea dusă într-o zonă a urii absolute. Sărea tot mai puternic.

- Moare! a spus o voce tremurândă.

- Ce-ai zis, bă?... Ce-ai zis?!

- Moare! a repetat acela, înfricoșat de propria lui cutezanță.

Eugen s-a albit la față. S-a oprit și s-a aplecat asupra corpului lui B..

- Bă, tu, doctore, ai acum ocazia să faci o minune, așa cum ți-ai dorit să faci din profesiunea ta, când ți-ai ales-o! Vezi de scapă-l pe ăsta de la moarte!

L-au luat pe B. și medicul i-a dat toate îngrijirile necesare, până l-a readus la viață.

- Trebuia să mă lași să mor! a zis B..

Eugen a scrutat camera, m-a prins și pe mine în raza lui vizuală și s-a arătat mulțumit de arenă.

Privind în jur, am observat că oamenii de acolo se împărțeau în trei grupe: unii erau dezbrăcați, alții erau îmbrăcați și a treia grupă erau îmbrăcați și cu ciomege în mâini. Mai târziu aveam să aflu că ei constituiau cele trei trepte ale „restructurării”: prima categorie erau „bandiții” pe care „poporul” îi „reeducă”; a doua categorie erau cei „sinceri”, care-și făceau demascările; a treia grupă erau „restructurații”, care-și dovedeau „devotamentul revoluționar”.

Eugen era marele maestru al „reeducării” și numai el deținea legăturile cu Securitatea și cu politrucul temniței. Personalul de pază al penitenciarului executa fără discuție ordinele lui Eugen. El era autoritatea absolută. Administrația nu se amesteca direct în „reeducare”, ci crea numai condițiile optime pentru ea. Se intenționase ca „reeducarea” să fie un fenomen natural și colectiv, țâșnit spontan și sincer din „conștiința pătată” a deținuților contrarevoluționari. Cum asta însă nu existase, totul fusese aranjat așa după cum am arătat. Torturile se executau în timpul nopților, iar zilele erau de relativă liniște, tot cu scopul de a masca aparențele.

Eugen a reluat inițiativa cu un nou număr excepțional. În spatele lui ședea în picioare Valeriu. Acolo erau posibile niște sensibilități excepționale. Atât Eugen, la nivelul lui criminal, cât și victimele, la spaima și groaza ce o trăiau, simțeau cu mult mai mult decât capacitatea naturală a simțurilor. Spiritele erau acolo materiale, sesizabile. Eugen îl simțea în spate pe Valeriu, iar Valeriu vedea coșmarul acela ca o realitate, dincolo de fravele învelișuri materiale ale oamenilor. Deci Eugen,

întorcându-se brusc pe călcâie, l-a izbit cu atâta furie și forță pe Valeriu, încât acesta s-a prăbușit.

- Sus, banditul! și l-a lovit cu piciorul.

Omul s-a ridicat împleticindu-se.

- Hei, te-ai decis să renunți la trecutul tău mârșav?... Iată, și l-am adus aici pe maestrul tău spiritual! Din cauza lui suntem obligați să muncim atât de mult pentru purificarea ta. Vom aranja lucrurile în așa fel încât să vă reeducați unul pe altul. Doar nu sunteți voi mai ai dracu' decât frații X.! I-ai văzut doar: și-au scos măselele reciproc, și-au denunțat părinții reciproc, s-au restructurat, ca doi frați buni ce sunt! Cam așa, dar mai subtil, vom proceda și cu voi doi...

Spusese aceste cuvinte cu fața la mine, ca să aud bine. Îmi înghețase sângele în fiecare celulă, iar măduva spinării se agita dureros. Nu aveam timp să gândesc retrospectiv, ci totul se actualiza până la prizonieratul minții și al atenției. Trecutul devenea o povară tot mai greu de suportat. În mod subconștient, trecutul se împărțea în două: cel neutru și cel vinovat, vinovat față de „realitate”. Să spui totul devenea un imperativ. Să înflorești totul până la monstruozitate părea o evadare din realitate și, în mod pervers, era o modalitate de a dejuca „reeducarea”. Un om normal nu poate tolera ideea degradării personale, dar acolo degradarea era silită și nu mai aveai răspundere pentru ea, deci o făceai cu convingerea că ea va lucra ca un recul împotriva „reeducării”. Și totuși, o făceai sincer, căci nimeni nu-și putea permite să gândească acolo contra „reeducării”! Toți cei ce treceau prin

„tură” erau întrebați ce gândesc și trebuia să răspunzi spontan, încât de teamă ori din convingerea exagerată că ei știu totul despre tine, riscai să spui exact gândul care îți trecea atunci prin minte. Așa se face că oamenii își însușiseră o altă gândire, întoarsă pe dos, dar reală. Cu adevărat exista un „moment revoluționar” al conștiinței, când voința înfrântă accepta o altă voință în sine însăși. Această nouă energie, acest nou impuls reușea să pună întâi stăpânire pe cuget - și gândeai ca ei, apoi pe fantezie - și desfășurai o activitate ca a lor, iar în cele din urmă pe inimă - și simțai în inimă ura lor. Fenomenul ăsta era dureros, dar real, brutal, aproape material. Părea cu mult mai real spiritul decât materia din oameni și tot ce se petrecea era o perversi-tire, o materializare, o îndrăcire sufletească. Era o nebunie colectivă, dar era și un proces individual. Se simțea în atmosferă bătălia spiritelor, dar cred că numai ca o emanare a proceselor spirituale din acei oameni. Iar ei aveau expresii fidele cu spiritele ce-i posedau. Nu cred că există măiestrie de iconograf care să poată reda forțele neantului din oameni așa cum le trăiau cei de acolo pe viu! Eram în plin iad.

Valeriu s-a ridicat și, cu voce tremurândă dar fermă, a spus:

- Nu pot, domnule, nu pot! Înțelege că nu pot! Nu pot schimba atâta lumină câtă este în mine pe atâta întuneric cât văd în această „reeducare”... Omorâți-mă, dar nu pot fi nici ticălos, nici criminal! Nu mă pot înșela pe mine însumi. Dumnezeu e real. Dumnezeu e aici, cu El nu vă puteți lupta!

Eugen nu s-a înfuriat. Mânia lui era calculată.

- Bine, vom demonstra că Dumnezeu poate fi ucis!

Apoi a ordonat:

- Sus cu el!

Și l-au legat iarăși în cuiele din perete. Chipul lui Eugen se întunecase și se împietrise în același timp. A început printr-o lovitură la ficat. Valeriu a urlat înfundat, căci îi băgaseră o cârpă în gură. Cu vârful bocancului l-a lovit peste fluierul piciorului stâng, apoi peste dreptul, peste stângul, peste dreptul, până ce a obosit. Curgea sânge. Eugen s-a îndreptat de șale și iarăși i-a trântit un pumn în ficat, și încă unul, și încă altul și o ploaie de lovituri ce nu se mai sfârșeau. În timpul ăsta, Eugen nu-și vedea decât loviturile, iar Valeriu nu mai vedea nimic, totul se încetșase și se învârtea năpraznic în mintea lui. De la o vreme, nici durerea nu se mai simte, probabil creierul nu mai are capacitatea să o înregistreze. Eugen a mai dat cu bocancii în fluierale picioarelor, a revenit cu pumnii în ficat, și iar la picioare, și iar la ficat. Țonțoroii au durat până la miezul nopții.

Pe mine mă topise, simțeam că-mi curge sufletul ca o lavă pe fața pământului pustiu. Am început să plâng - dar și lacrimile, în condițiile acelea, aveau un cu totul alt regim decât cel normal. Acolo lacrimile erau exemplificarea sentimentelor „banditești” și deci atrăgeau după ele consecințe cumplite. Procesul „reeducării” trebuia să se facă lucid, voluntar, ca o victorie a revoluției, deci fără lacrimi, fără șovăire, fără văicăreală. Trebuia să devii cu orice preț

„revoluționar” prin „restructurare” și, privind spectacolul de acolo, se pare că acest proces sufletească era real. Era greu până ce-l acceptai, apoi te supuneai normelor lui.

Camerele de gazare sunt criminale, „reeducarea” însă a fost demonică. Nu este periculos cel ce îți ia viața, ci cel ce îți cere sufletul, or la Pitești se spunea clar: „Nu vă vom lăsa să muriți până nu vă veți restructura!”. Viața apărea ca un coșmar insuportabil, fără ieșire, iar moartea era dorită. Fiecare om de acolo a dorit să moară înainte de a fi acceptat „sinceritatea autodemascării”, dar după aceea se ajungea la un alt mod de viață, viață întoarsă pe dos, pervertită, hidoasă, dar viață ce nu voia să moară, dovedind cât de puternic a întipărit Dumnezeu viața în oameni, pentru a-i face însă apti să o trăiască în eroicul ei sens.

Și totuși, n-a fost cum au gândit cei ce au început și organizat „reeducarea”! Sunt în oameni adâncuri și forțe ce nu pot fi distruse. Natura poate fi mutilată, dar nu pentru totdeauna, căci mereu va rămâne în ea un germen al regenerării. Așa s-au petrecut lucrurile și cu experimentul din Pitești.

Să revenim la Eugen. După câteva ore era mai brutal decât la început. Furia crescuse în el, lovea în neștire, lovea însă la întâmplare, dovadă că obosise. Gesturile lui păreau de gorilă turbată, imagine caricaturală a furiei bestiale. Capul lui Valeriu se bălăngănea în piept și ochii i-au ieșit din orbite, în timp ce Eugen încă lovea cu furie. Toată lumea era electrizată, electrocutată.

- Domnule, domnule, a murit! a îndrăznit careva să zică.
- Ha?... Ce?!... Ce-ai zis, bă? a întrebat Eugen.

Și-a ridicat privirea spre capul lui Valeriu, care era vântat și umflat. Era limpede că victima murise cu mult înainte de a se fi terminat tortura.

Eugen s-a oprit o clipă și altă idee i-a apărut în minte:

- Să vină la mine fanaticul ăla de sionist! Voi faceți-vă datoria!

Spectacolul a continuat să se desfășoare pe mai multe scene. Sionistul s-a apropiat.

- Ascultă, bă, tu ai fost sincer în autodemascare?
- Sincer, să trăiți, dom' Eugen!
- N-ai uitat nimic?

Tânărul s-a pierdut un pic și a spus:

- Sunt gata să recunosc totul. Am uitat unele amănunte. Dați-mi ocazia să fiu deplin sincer...

- Bă, da' tu n-ai exagerat nimic? Înțelegi ce-ți spun eu, n-ai înflorit cu nimic autodemascarea ta?

Sionistul și-a dat seama imediat că problema se punea cu totul altfel decât se aștepta. S-a liniștit și a spus:

- Am declarat realitatea și numai realitatea!
- Bă, știi tu ce însemnează ca s-o implici pe tovarășa Ana Pauker în sionismul vostru? Ea e sufletul revoluției, bă, ai grijă ce spui!

- Domnule, am spus adevărul și pot să-l dovedesc. Noi am avut fără știrea Securității legături cu statul Israel și cu cvreii din America și Europa. Mișcarea sionistă este interna-

țională. Forțele ei se orientează acum spre evreii din țările socialiste, ca să meargă în Israel. Evreii vor să părăsească țările socialiste, fiindcă nu mai cred în capacitatea revoluției. Avem nevoie de bani ca să emigrăm. Cei mai mulți evrei care se află în aparatul de stat, până chiar și personal Ana Pauker, sprijină emigrarea evreilor, pe considerente umanitare, liberale și democratice.

- Bă, asta e o carte mare pe care o joc, dar poate că-mi joc capul... Tu însă ești în gheara mea și dacă nu-ți vei susține declarația, te ucid direct, ca pe un vierme. Problema va merge direct la C.C., la colonelul Z.. Înțelegi, bă? El este responsabil de tot ce se petrece aici!

- Știu, a zis sionistul, este piesa de legătură dintre Ana Pauker și reeducare.

- Bă, tu ești nebun! Asta nu ți se va ierta. Te ucid, bă, te ucid dacă voi păți ceva din cauza ta!...

- S-ar putea să câștigați lozul cel nevisat nici de dumnea-voastră! i-a zis semnificativ evreul.

- Îmi fac datoria. Interesele partidului primează!

Apoi i-a dat hârtie să scrie din nou, cu toate datele și cu toate amănuntele, ce știe despre relațiile dintre sioniști și Ana Pauker ori alți membri de partid¹.

¹ Comuniștii au preluat puterea odată ce armatele sovietice au cucerit România. La început nu erau decât câteva sute de comuniști în toată țara, dar evreii au format prima masă populară a comunismului. Partidul comunist și aparatul de stat erau ocupate în majoritate absolută de evrei. Ana Pauker era flacăra fierbinte a revoluției. La cel mai înalt nivel, adică în Biroul Permanent al Comitetului Central, se formase o troică din Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu, care ocupau și ministerele cele mai importante în guvern, încât Dej, care era secretar general de partid, se afla în minoritate. Conflictul era acut și public. Dej era încolțit de troică. În această situație, Dej a apelat la Stalin. Stalin avusese el însuși probleme de acest

În vremea asta, cei cu ciomegele îi înconjuraseră pe cei în pielea goală și-i loveau fără cruțare. Instinctiv, fiecare căuta să intre în centrul cercului, pentru a scăpa de ciomăgeală. Pe lângă că îi dureau loviturile, acum se sfâșiau și între ei. Unii au căzut, ceilalți i-au călcat în picioare și bătaia a continuat. Se prăbușeau alții și alții și curgea sânge, curgeau lovituri, gemete, urlete, înjurături. Trupurile acelea păreau un ghem de limbrici care se devorau între ei, atacați de o otravă ce-i ardea la atingere. Grămada de jos creștea și gemea. Halucinantă zvârcolire era monstruoasă și n-a încetat până nu s-a prăbușit și ultimul om.

Eugen tocmai terminase discuția cu sionistul și a fost mulțumit de vrednicia „băieților” lui. A făcut un semn și totul s-a oprit. Am văzut cum încet - încet se desprindeau profile de oameni din grămada aceea de cadavre vii. Erau însângerați, holbați, epuizați, înnebuniți. Eugen a pășit în fața lor și le-a zis:

În felul acesta, el cu Troțki și apoi cu vestita troică a lui Zinoviev și reușise să le rupă gâtul sub eufemismul de „stângism”. Iată-l deci pe Dej reclamându-și adversarii ca „stângiști” tătucului din Kremlin, care l-a asigurat de sprijinul său. Lupta aceea ascundea în ea conflictul dintre comuniști și evreii comuniști. Stalin a refuzat evreilor un rol proeminent în mișcarea comunistă și i-a obligat să intre în rând cu toți proletarii și să participe la conducere în raport cu numărul lor național, iar pentru evreii din U.R.S.S. a oferit un teritoriu asiatic, pentru a le făuri un stat național. Acest conflict subteran a fost prezentat publicului ca o problemă ideologică, o abatere „stângistă” a lui Troțki și apoi a troicii. La vremea aceea, Ana Pauker se afla în U.R.S.S. împreună cu soțul ei. Ea și-a trădat soțul ca „stângist” și astfel el a fost ucis, iar acum venea rândul ca ea însăși să fie „stângistă” în fața lui Dej. Dej jucase perfect cartea, căci cunoștea dedesubturile manevrelor din mișcarea comunistă internațională. El a venit la București cu autorizație dată de Stalin să formeze o „echipă națională” și să elimine „stângiștii”. Prin unele stranie aranjamente ale timpului, tocmai în vremea aceea au apărut două declarații a doi sioniști din Pitești care dădeau apă la moară lui Dej. Ana, Teo și Luca au fost debarcați de la putere de Dej și-a început acțiunea de punere sub acuzare. Aceasta era deci conjunctura politică din epocă și ea va juca un rol mare în desfășurarea evenimentelor ulterioare din Pitești.

- Arătați ca niște criminali! Dacă nu v-au ieșit ideile trecutului vostru ticălos din cap, noi vom continua până ce le vom scoate. Suntem milionari în timp! Timpul lucrează pentru revoluție. Revoluția a oprit timpul în loc. Cine acceptă reeducarea, să treacă să-și scrie autodemascarea, cine n-o primește, va avea de lucru cu mine!

- Primim!... Primim! Primim! s-au auzit voci sfâșietoare.

Și majoritatea au trecut să-și facă „demascarea”. Au rămas deoparte șapte oameni. Ședeau cu capetele plecate, frânți, istoviți, dar neclintiți.

- Deci, tot voi? Voi vă credeți de fier, bă?! De-ați fi și de oțel, și tot vă fac eu de mămăligă!... Hei, moșneagule - i-a zis el domnului Cimpoi, pe care l-am recunoscut - tot bandit vrei să rămâi? Tu ești mai periculos decât toți, că tu ataci socialismul din interior. Îți voi arăta eu ție socialism până ce te satur! Nu există socialiști care se opun revoluției, ci numai bandiți. Dacă ai fi fost socialist, așa cum îți place să te lauzi, ai fi fost și tu alături de aceia care merg cu revoluția. Ești un contrarevoluționar și nimic mai mult!

Bătrânul tremura.

- Domnule, dar am acceptat...

- Ai mințit!

- Dar...

- Banditule, nu vrei să spui ce-ați pus la cale cu burghezii, legionarii și nord-americanii împotriva Republicii, a Sovietelor și a genialului Stalin? Am împuternicire să te ucid dacă nu vorbești!

Și pe loc Eugen l-a luat pe domnul Cimpoi la pumni și a dat, a dat, a dat până ce bătrânul s-a prăbușit. L-a ridicat, a pus să fie ținut în picioare și a continuat să-l lovească. Se pare că-și pierduse el însuși capul, căci până în zori a murit și bietul veteran al socialismului din România.

A doua zi au fost scoase cele două cadavre.

- Le-a stat inima, n-au rezistat! a spus Eugen politrucului.

Politrucul l-a chemat pe colonelul Z.. Acesta a lovit cu piciorul în tigva lui Valeriu, a chemat doctorul și i-a zis flegmatic:

- Scrie, doctore: sifilis terțiar!

Apoi a ordonat să fie luați.

Eu reușisem să capăt puțină luciditate și să întrevăd ce se putea petrece cu mine în viitorul apropiat. Înțelegeam că acolo nu se poate rezista. Înțelegeam, de asemenea, că nu mă vor ucide, ci mă vor chinui până ce mă vor „reeduca”. Perspectiva de a ajunge mișel, bestie, criminal, fiară turbată m-a îngrozit. Și am văzut o unică salvare: sinuciderea - căci nimic altceva nu era posibil. M-am bucurat chiar că sinuciderea mea ar putea fi spectaculoasă, ar putea stârni un scandal public și ar putea sparge secretul absolut în care se efectua „reeducarea”.

Am surprins un moment de neatenție al cerberilor, când Eugen era ocupat cu morții, iar ceilalți cu distribuirea ceaiului. Am țâșnit de pe prici și m-am izbit cu toată forța în geamuri, pentru a mă arunca în gol. Geamurile sparte au sfâșiat tăcerea. Au apărut Eugen și colonelul Z.. Eu eram

tăiat la mâini și pe față, dar rămăsesem cu jumătate de trup în cameră și jumătate ieșit afară. Dădusem greș. M-au tras înapoi de picioare. Se produsese o mică rumoare în mulțime, dar totul s-a terminat atât de repede încât gestul meu a rămas fără consecințe. A fost adus doctorul și mi s-au pansat rănile.

Am rămas singur cu colonelul Z..

- Tot nu pricepi nimic? mi-a zis el. Nu înțelegi că nu aveți salvare? Nu vă oferim decât posibilitatea de a fi călăii fraților voștri. Vă urâm atât de mult, avem atâtea umilințe de răzbunat, încât riscăm totul. Cleștele se strânge în jurul vostru. Vom lichida orice urmă de misticism și vom înălța cea mai înaltă statuie din lume, pe care vom scrie: „Răzbunați-vă din neam în neam!”... Nu încape atâta dragoste în lume câtă ură îi vom imprima noi!

Mi se uscaseră ochii în orbite și limba în gură. Aveam un nod în gât, mă înecam și abia mai puteam să respir. Un hău imens mă înghițea. Tremuram și regretam că n-am murit.

M-au dus la infirmerie, dar rănile se vindeau greu. Acolo mă vizita zilnic Eugen, pentru a lua buletinul meu medical. Dorea să fiu sănătos în ziua în care urma să mă reintroducă în „tură”. Teama din mine poate că vindeca rănile mai încet.

Am rămas în infirmerie până ce a trecut prin Pitești o caravană sanitară a „Ligii Antituberculoză”, care făcea micro-radiografii și care a examinat toți deținuții. Nu e de mirare că peste o sută au fost găsiți cu caverne în plămâni. Printre ei eram și eu. După câteva zile am fost scoși afară din

celule. Arătam ca niște stafii. Abia ne puteam recunoaște. „Reeducarea” era atât de secretă, încât mulți dintre deținuți nu știau ce se petrece în camera 4 spital a închisorii. Când m-au văzut unii prieteni, s-au speriat. Căldura cu care m-au primit cei ce nu trecuseră prin „tură” m-a încălzit și m-a întremat sufletește. Am înțeles că dacă plecam din Pitești, trebuia să-i salvăm pe cei din Pitești, și asta numai prin scandal public.

*Închisoarea
Târgu-Ocna*

*Ne-am nuturat aripile de moarte
Și ne-am croit drumul spre cer...*

Ne-au dus, pe cei tuberculoși, într-un sanatoriu de la Târgu-Ocna, un sanatoriu - penitenciar ce avea rolul de a da față umană comunismului în ochii lumii.

Când am ieșit din Pitești am avut senzația libertății, a salvării și a ușurării așa cum nu voi mai avea-o niciodată. Lăsam în urmă infernul. Îmi salvam sufletul într-o viață la care nu mai țineam. A dispărut din mine gândul sinuciderii, dacă se poate numi sinucidere cutezanța de eliberare pe care o avusesem în Pitești. Duceam cu mine o povară uriașă, dar eram decis să o distrug. Mă găseam deci sub ocrotirea unor destine cărora nu le cunoșteam sensul. Mi-am amintit de poveștile mamei și de întâmplarea din tramvai cu profesorul P.. Bizar! Nu, nu e așa cuvântul. Nu era nimic bizar, ci totul era mister. Vedeam lumea cu un ochi ce abia atunci, acolo, se limpezise.

Când am ajuns în Târgu-Ocna, se lumina de ziuă. Era primăvară. Aerul proaspăt, cerul deschis, casele ce-și aprindeau luminile și în care ghiceam familii cu suflete calde, firul ierbii și ciripitul primelor păsărele îmi dădeau nesațul Edenului regăsit. Mi se părea un vis realitatea lumii, mi se rupea sufletul de coșmarul sufletului meu!

Așa am ajuns în sanatoriul Târgu-Ocna. Aici erau deținuți din toate penitenciarele țării, de toate culorile politice, de toate vârstele și de toate categoriile. Unii erau mai bonavi decât alții. Zilnic mureau câțiva. Medicația era ca și inexistentă. Cei semi-valizi îi îngrijeau pe muribunzi. Ne petreceam unii pe alții spre cimitirul care era peste zidul pușcăriei. Eram izolați de lume și de familii, și totuși era ca un Eden în raport cu Piteștiul, căci aici eram liberi într-o curtică interioară și aveam hrană suficientă, chiar dacă era din fasole, cartofi, arpacaș ori varză. Carnea și laptele se

ofereau cu deosebire celor grav bolnavi.

Aici s-a creat o adâncă și sinceră comuniune sufletească între oameni, încât ne iubeam între noi așa cum nu se cunoaște acest sentiment astăzi nici în familii, nici în biserici și nici în alte orânduri sociale ale acestei vremi. Târgu-Ocna venea ca un balsam peste rănilor prăbușirilor mele.

Ajuns la Târgu-Ocna, am spus deschis în fața tuturor deținuților, a directorului, a politrucului și a temnicerilor tot ce am văzut și am suferit în Pitești. Repede s-au aliat și alții la mărturisirea mea, întărind-o cu propria lor mărturisire. Am provocat un puternic șoc. Deținuții erau uluiți, îngroziți și aproape neîncredători. Directorul întreba nedumerit:

- Oare e adevărat? Puteți declara în scris tot ce spuneți verbal?!

- Putem! am spus noi și am dat declarații.

Politrucul, un cioban idiot și rău, a debitat următorul panseu, vrednic de pus în panoul de onoare al „științei materialismului dialectic”:

- Dacă partidul a organizat cele ce s-au petrecut în Pitești, atunci totul e bine; dar dacă partidul nu a știut de cele ce s-au petrecut în Pitești, atunci vinovații vor trage consecințele!

În curând a venit și Securitatea locală, apoi au venit tot felul de inspectori și tuturor li s-au dat aceleași declarații. Se simțea o ezitare în atitudinea lor. Oscilau. Nu știau ce să facă. Ba amenințau, ba ne asigurau că se va face dreptate. Era epoca politică în care se consuma procesul de partid al Anei, al lui Teo și Luca și încă nu se ajunsese la o formulă.

Unii au vrut să-i acuze și ca autori ai „reeducării”, dar până la urmă s-a ajuns la concluzia că problema asta era mult prea partinică pentru a fi aruncată în lupta pentru putere dintre comuniști. Noi nu aveam însă de unde să știm ce se petrecea peste zidurile pușcăriei.

După o vreme, colonelul Z. a venit în Târgu - Ocna și a reorganizat „reeducarea”, izolând o parte din oameni, care trebuiau să fie primii ce intrau în „tură”. Reeducații triumfau. Chipurile lor înspăimântau, cu privirea de șerpi în atac ori de fiare încolțite și desperate, cu mișcările lor agitate și șui, cu ura pe care se întreceau s-o manifeste prin înjurături, amenințări, lovituri la cotitură, delațiuni și un soi de triumfalism deșucheat. În opoziție cu ei, un alt grup de oameni trăiau o viață religioasă pe baze isihaste, cu interiorizări profunde, cu rugăciunea inimii ajunsă la stări de iluminare și cu multă dragoste, care-i unea într-o comuniune cum poate creștinii prigoniți din arenele romane mai realizaseră.

Am fost și eu printre cei izolați să reintru în procesul de „reeducare”, împreună cu un bun prieten al meu, care era timorat, dar încerca să se sustragă terorii psihologice. Nici mie nu-mi era ușor, tremura și în mine fibra nervoasă, dar încercam s-o controlez, căci întrevedeam o soluție. „Ce avem de făcut?” era întrebarea cumplită la care trebuia să răspundem. Reeducații deveniseră acum agresivi și deja începuseră cu lovituri scurte. Și totuși, aici nu se repeta aidoma situația din Pitești, deci se mai putea întrevede o șansă de salvare.

Prietenul meu s-a frământat ce s-a frământat și ne-a spus deschis:

- Eu mă sinucid! Nu mai pot suporta. Știu că aici nu sunt limite în tortură. Știu că tot omul are o limită a rezistenței și că aici se frâng toate rezistențele posibile. Decât să mor ca un netrebnic, ucis de ei, mai bine mor prin voință personală, dar simțindu-mă om. Vreau să salvez omul din mine și să ucid bestia pe care ei o pregătesc pentru mine. Este o situație unică în lume și aș dori ca cei ce vor veni după noi să înțeleagă bine situația în care ne găsim. Sunt perfect lucid și nu văd altă ieșire din mormântul nimicirii umanului, decât tăria de a nu o accepta. Iar aici, neacceptarea este posibilă numai prin sinucidere!

- Prietene, i-am spus eu, aici putem face scandal public, căci știm ce se întâmplă și într-un moment propice vom declanșa un scandal care să anunțe opinia publică din oraș despre cele ce se petrec. Lor nu le convine publicitatea. Ei camuflează această oribilă metodă, deși tot ei o justifică ideologic cu „determinarea conștiinței prin reflexe condiționate”.

- Prostii! Ce contează ideologia în realitatea crudă pe care o trăim?

- Dar și tu faci ideologie când îți justifici tentativa de sinucidere prin salvarea demnității umane. Și ei, și noi suntem stăpâniți de două „ideologii” opuse.

- Noi nu ideologizăm, ci ei au ideologizat crima! Or, noi vrem să salvăm sufletul, iar asta nu mai este ideologie, ci credință!

- Și la ei e tot un fel de credință, dar pervertită, întoarsă pe dos, nimicitoare. Și ei sunt conduși de un spirit al lor.

- Spirit, zici? Spirit?!... Probabil! Sigur că au un spirit, căci altfel n-ar fi capabili de energiile ce le desfășoară pentru a stăpâni lumea! Ura lor vrea nimicirea spiritului din noi - pe acesta eu vreau să-l salvez prin sinucidere!

- Și eu am încercat sinuciderea, i-am spus, dar acum întrevăd ieșirea prin acțiune, prin scandal public, prin bătălie. Putem da o luptă scurtă și fără șanse de a-i învinge, dar suficientă pentru a le anula acțiunea. Se vor teme de opinia publică mondială.

- Mi-e scârbă de tot ce e „mondial”! Ei ne-au vândut, ei asistă liniștiți la distrugerea noastră, ei știu că lumea se comunizează prin uciderea noastră, ei pregătesc comunizarea lumii. Toți sunt împotriva noastră, nu ne va salva nici o opinie mondială!

- Exagerezi, nu toată lumea de acolo este de această părere, tu însuși o spui!

- Aceia nu au putere!

- Dar o pot avea!

- Până atunci, noi vom fi transformați în călăi, dacă tolerăm „reeducarea”!

- Nu zic să o tolerăm, dar să ne batem pentru salvare! Nu dețin nici ei, cum nu au deținut nici alții, toate coordonatele puterii. Să întrevădem deci care sunt fisurile „construcției” lor și să ne folosim de ele. Și ele există aici, în situația în care ne aflăm!

- Și care ar fi? m-a întrebat ironic prietenul meu.

- Te rog să fii lucid! Recapătă-ți încrederea în tine și în lume! Lumea e făcută atât de bine, încât nu va fi înfrântă de nici un rău. Constituția este supusă principiului libertății și nimeni nu va putea să doboare această lege.

- Știi bine că putem fi făcuți criminali fără nici o libertate!

- Putem fi mutilați noi, dar omenirea va fi salvată! Trebuie să salvăm noi omul în condițiile acestea, să dovedim noi că libertatea duhului nu se supune constrângerilor material - politice, oricât de măiestrit ar fi ele concepute.

- Te amăgești! Noi nu mai putem face pentru om altceva decât să renunțăm la viață pentru salvarea conștiinței.

- Prin bătălie, prin eroism, iar nu prin sinucidere! i-am zis eu.

Toată temnița era electrizată. Ardeam toți în tensiunea disperării. Cei ce erau izolați puteau lua contact cu ceilalți pe ferestrele largi și neoblonite. Ei ne întrebau ce se petrece, noi le arătam prin semne că au început bătăile.

Reeducații ne urmăreau pas cu pas, dar nu aveau o supraveghere de tip Pitești asupra noastră, încât am putut să discutăm între noi și să ne pregătim sufletește de o confruntare. Nu se făcea nici un plan de lucru, ci se trăia atât de intens, încât toți eram ca o coardă întinsă gata să sune la cea mai mică atingere.

La rândul lor, și ceilalți își ascuțiseră vigilența și au trecut la fapte. L-au ales pe unul, pe care l-au izolat într-o cameră și l-au bătut toată noaptea. Dar noi toți am simțit, toți

ardeam între groază și revoltă. Se produceau sub ochii noștri mutații de conștiință, căci fiecare era pus în situația de a opta între a fi ori a nu fi „reeducat”. Unii au oscilat, alții au cedat, alții s-au întărit în ei înșiși. Ușor de spus acum aceste procese în câteva cuvinte schematice și grav generalizatoare, dar dacă aș putea să explic numai zbuciumul din mine însumi și n-aș putea să termin, căci nu eram nici eu un erou, așa cum s-ar putea să apar. De unde! Eram și eu fricos, eram și eu laș, tremuram și eu de frică! Și eu am fost tentat să cedez, și mie mi-a apărut ideea sinuciderii. Adesea se făcea întuneric în minte, adesea tremuram îngrozit și cedam ca o cârpă murdă și iarăși gândul se lămurea și duhul îmi dădea putere. Nimic din ce este slăbiciune omenească nu mi-a lipsit în acele împrejurări, dar nu ca unui Caiafa, ci ca unui biet Petru care era tentat să se lepede! Numai că situația mea era diferită de cea a lui Petru și nici nu știu cu ce aș compara-o - poate că pe undeva, printre martirii prigonirilor romane, o fi fost ceva asemenea.

A doua zi după ce se declanșase „tura”, am fost scoși la aer pentru o jumătate de oră. Camerele au rămas goale. Prietenul meu avusese o hemoptizie peste noapte și a fost imobilizat la pat, așa că nu era în curte cu noi. Eram tensionați și nu știam cum să reacționăm. Când am revenit la celule, l-am văzut pe prietenul meu într-un lac de sânge. Își tăia venele de la mâini și se scursese aproape tot sângele din el. Fusese decis să moară. Spontan, am început toți să strigăm:

- Ajutor!... S-a sinucis!

- Să vină Securitatea!

- Ajutor!... Ajutor!...

Cu noi odată au strigat toți deținuții, până și cei grav bolnavi. Reeducații au intrat în panică și s-au retras. De data asta, ei erau cei amenințați de revolta noastră. Nu li s-a întâmplat însă nimic. Nu s-a spart nici un geam, nu s-a manifestat contra puterii în stat, ci s-a invocat Securitatea pentru a face dreptate, deși știam că ea organiza „reeducarea”. I-am pus deci în situația de a lua act de cunoștință de propria lor nelegiuire, în mod public. Și ei au priceput perfect situația, dar nu aveau nici o alternativă.

Strigătele noastre desperate au durat timp de câteva ore, până ce penitenciarul a fost luat cu asalt de sute de securiști înarmați care ne-au pus cu fața la perete, amenințându-ne cu moartea.

- Cine a organizat rebeliunea?... Cine este șeful?... Ați vrut să evadați?!...

Acestea erau întrebările lor, la care li s-a dat din partea noastră un răspuns invariabil:

- Cerem ajutor, cerem anchetă, cerem dreptate! Un grup de criminali ne torturează. Din cauza asta s-a sinucis un om!

Printr-o orânduire tainică, în ziua aceea era un miting public chiar în apropierea penitenciarului și toți cei adunați au auzit strigătele noastre, au părăsit mitingul și s-au apropiat de zidurile pușcării. Era pentru prima oară când simțeam că mai există oameni care ne pot ajuta și că nu

suntem într-o pradă temnicherilor. Publicul de afară se agita și a trebuit să fie aduși ostași să-i împrăștie. Se pare că lumea auzise câte ceva despre ororile ce se petreceau în pușcării și avea acum prilejul să-și manifeste solidaritatea cu noi, căci nu era familie care să nu aibă un arestat. Sufletul neamului era alături de noi.

De altfel, dacă pe noi ne siluiau în pușcării prin metodele „reeducării” prin tortură, pentru „reeducarea” întregului popor aveau alte metode. Oamenii fuseseră pauperizați și trăiau acum din milostenia puterii, nu exista nici o forță politico-socială care să apere poporul de putere. Toate mijloacele de comunicare și informare a maselor populare erau în mâna puterii și, vrând - nevrând, pentru a supraviețui, fiecare era îndopat cu educația politică a materialismului științific. Nu se admitea posibilitatea să refuzi lectura ziarelor, debitarea lozincilor de partid, participarea la manifestațiile populare, intonarea „Internationalei” și a altor cântece comuniste, preamărirea politicii puterii, înfierarea tuturor „dușmanilor poporului”, lupta pentru pace. Și peste toate astea, corolar al tuturor idealurilor, trebuia proslăvit „genialul conducător al popoarelor”, Stalin!

Oamenii plâneau și se supuneau. Oamenii plâneau și mâncau. Oamenii plâneau și supraviețuiau, dar un proces adânc de degradare a societății se petrecea. Conducătorii comuniști erau mulțumiți cu ce spun oamenii și nu cu ce cred ei. Puterea luase în primire tineretul și-l creștea în ideologia ateistă, cu convingerea că în acest mod vor construi comu-

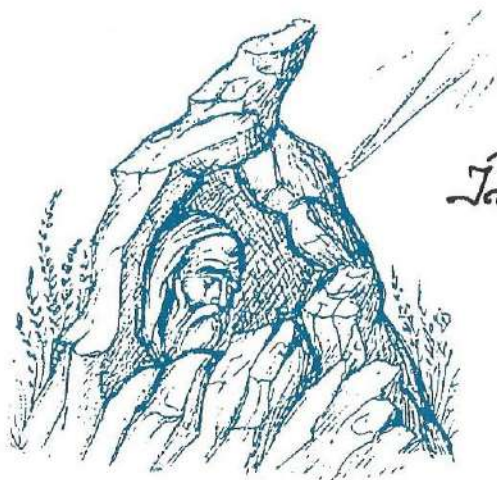
nismul. Dacă poporul ar fi fost chemat la revoluție, s-ar fi aprins ca cel mai fulminant exploziv, dar nimeni n-o făcea, căci nu exista nici o șansă de reușită. Românii au un simț politic acumulat dintr-o istorie tensionată de toate năvălirile barbare și civilizate și știu să aleagă cu precizie momentul potrivit. Poporul se supunea nu din convingere, dar nici din lașitate, ci din adâncă inteligență politică, până aveau „să se plinească soroacele”. Nu este prea spectaculos fenomenul românesc, dar este eficace, dibaci și vrednic. Românii au așteptat la Podul Înalt pe fiecare dușman ce le-a cotropit patria. Așezându-se după colțul istoriei, ei s-au pregătit să dea lovitura când le-a venit la îndemână și au reușit să supraviețuiască. Un popor ce pare umil, blând, supus și ignorat ascunde în el adâncă înțelepciune colectivă, real eroism și un sentiment curat al libertății și demnității. E drept însă că o astfel de istorie face posibile și lașitatea, compromisul și trădarea - și n-am fost cruțați de ele.

În evenimentele din Târgu - Ocna se concentra într-un mod excepțional toată istoria. Noi simțeam acolo destinul lumii întregi, istoria ca formă a spiritului uman. Jucam acolo cartea tuturor oamenilor pentru o eră istorică de mare durată, căci cine ajunge să lupte pentru conștiință, acela se află pe dimensiuni universale - umane; or, noi ne riscam viața pentru salvarea sufletelor noastre!

Scandalul a avut efect, dar a fost plătit scump de bieții tuberculoși. Atunci s-au produs multe hemoptizii și sănătatea unora a fost definitiv pierdută.

Am dat declarații scrise nu numai despre cele petrecute acolo, ci și în Pitești. Consecința a fost că s-au întrerupt torturile. Au trecut câteva luni de relativă liniște. Apoi pe mine m-au considerat „șeful rebeliunii” și m-au pus în lanțuri, expediindu-mă la penitenciarul din Gherla.

*Închisoarea
Gherla*

*Aripa cuortii bate-n suflet greu;
Sunteau trei: vecinica, celula și eu...*

Știam că aici, la Gherla, se continua „reeducarea” și nu era posibilă nici o reacție. Tremuram de teamă, mă simțeam epuizat. Eram singur, izolat. A apărut colonelul Z.. Ședea în fața ușii deschise fără a spune nici un cuvânt, sfredelindu-mă cu o privire de mort. Eram cuprins de nesiguranță lăuntrică

și mă temeam de mine însumi. Totuși exista și o oarecare liniște în mine, căci îmi prevăzusem o ieșire. Aveam ascunsă în talpa groasă a bocancului o jumătate de lamă de ras, pe care o găsisem din întâmplare și pe care o păstram pentru a mă sinucide dacă voi ajunge iarăși în situația insuportabilului, adică în starea de a mă prăbuși moral. Numai moartea ne mai era alternativă la viața ce ni se oferea. Nu renunțam la viața de dragul morții, ci de dragul vieții. Cred neclintit în veșnicia vieții, cât și în frumusețea ei, de aceea am apărut-o până la moarte.

Îmi era frică de colonelul Z. și el simțea acest lucru și-l savura. După câteva minute au apărut niște zidari care au adus cărămizi și mortar.

- Începeți! a ordonat colonelul și imediat zidarii au prins a-mi zidi ușa.

M-am întrebat: „Ce vor? Vor să mă zidească de viu aici?! Îmi vor lăsa o vizetă sau nu? Oare asta este mormântul meu?”...

Colonelul privea și se întuneca clipă de clipă. Zidul se înălțase dincolo de o posibilă vizetă. Începeam să pricep ce vrea. Deodată mi-am dat seama că sunt un om salvat și mi-am zis: „Dacă mă zidesc, ei măucid, iar eu scap de moartea prin «reeducare» sau prin sinucidere”. Ideea a năvălit ca o lumină salvatoare în toată ființa mea și n-am observat când s-a terminat de ridicat zidul. Îmi amintesc însă că radiam de bucurie când l-am privit ultima oară pe colonel. Aveam viziunea că l-am învins, că s-a învins pe el însuși și nu m-am stăpânit să nu-i spun:

- Vă mulțumesc!

El a fost impresionat de cuvintele mele și probabil că a meditat îndelung asupra lor. Zidul s-a închis peste mine și o nefirească liniște se continua în inima mea. Am privit în jur și era semi-întuneric. M-am așezat pe pat. Trupul a prins a se încălzi, sufletul s-a înfiorat și m-am văzut salvat prin moarte. Am început să plâng și lacrimile spălau durerile din adâncul inimii. Îmi era milă de mine și în mine simțeam lumea întreagă și-mi era milă de cei ce mă prigoneau. Știam cât de slab fusesem sufletește în ultima încercare și eram mulțumit că am fost salvat de un aranjament al destinului. Mă simțeam ocrotit. Era clar că și eu și colonelul eram pionii unui joc superior, la care nu aveam acces. Și plânsul s-a înțepit, a izbucnit în adânci suspine - poate că se relaxau și tensiunile nervoase la care fusesem supus cu atâta cruzime. Mă mângâia taina ce însoțea viața mea și care pentru un moment îmi devenise vizibilă.

Incredibil, dar deși totul era ursuz și mă aflam într-un mormânt în care trebuia să mor de viu și apoi să mor de-a binelea, totul era ca o binefacere, părea blând și mângâietor și eu mulțumeam lui Dumnezeu pentru ce mi se întâmpla! Timpul era și el unduitor și întârzia să treacă, dar nici nu mă mai interesa timpul, ci veșnicia. Încetișor și blând mi-au apărut în minte părinții cu copilăria și simțământul că ne despărțim - prilej de duioșie. Mi-am revăzut copilăria zâmbindu-mi cu bună cuviință și visele tinereții, cu năzuințele sublime, atrase de perfecțiune, care m-au mângâiat. Lumea,

cerul și firea mă însoțeau cu bunătatea lor. A durat o vreme starea aceasta și am ieșit din ea ușor, pe nesimțite.

Mi-am pus și întrebările de rigoare ale noii situații în care mă aflam, dar m-am lăsat, fără să mă neliniștesc, în voia soartei.

Mă mișcam ușor, temându-mă să nu trezesc tăcerile. Lăsam mintea să se odihnească în voie, căci era plăcut așa. Apoi mi s-a făcut foame și am constatat că nu era nimic de mâncare. Am băut apă și iarăși am simțit un izvor de duioșie care a izvorât în mine. Am mângâiat pătura sură, murdară și ruptă, cu senzația îndepărtată că voi muri pe ea când trupul nu va mai avea putere. Cred că zâmbeam îngăduitor, cu o rază de orizont nemărginit. Căpătasem capacitatea să înțeleg cele mai cumplite manifestări ale oamenilor fără a fi surprins și fără a mă revolta.

Seara m-am culcat încet, cu mișcări de ritual sacru. Nu aveam de ce să mă grăbesc, nu aveam de ce să mă tem. Bilanțul se încheia. Am făcut o rugăciune fără cuvinte, cu murmur tainic de simțăminte. Agale, m-am așezat pe pat și am închis ochii. Pleoapele s-au făcut grele. În noaptea aceea am avut un coșmar epuizant. Eram hăituit de arătări cumplite și alergam prin cele mai imposibile locuri, mereu speriat, mereu în capcană, scăpând pentru a fi din nou prins, rănit și iarăși scăpat. Cădeam, mă târam ori mă învârteam în hău. Gâfâiam, mă sfârșeam și nu se mai termina fuga. Așa se face că m-am trezit într-un lac de transpirație, țipând ca din gură de șarpe. Când mi-am dat seama unde eram, am înlocuit coșmarul cu conștiința că sunt condamnat la moarte.

Au trecut primele zile. Foamea a început să mă chinuie. M-am decis să bat în pereți, dar camerele vecine erau goale; din camera de deasupra însă mi s-a răspuns. Știam alfabetul Morse, așa că ne-am înțeles ușor. Aveam deci un contact cu lumea. „Se va ști ce s-a petrecut cu mine, se va ști ce au făcut ei cu mine! Sper că lumea nu va repeta greșelile trecutului”.

Fără urmă de patimă cugetam la spectrul lumii și deslușeam spectacolul ei. Nu-mi propusesem niciodată să practic rugăciunea inimii. Nu eram atât de mistic pe cât părea din ideile mele. Acum însă, așa, în mod firesc, am prins obiceiul să repet rugăciunea. Știam multe despre ea, încât am putut să mă dirijez singur. De obicei mă așezam pe pat, mă rezemam cu spatele de capătul patului, plecam capul în piept, lăsam pleoapele în jos, ferecam atenția minții în inimă, uitam orice idee și alungam orice imagine, încercam să-mi depășesc senzațiile de foame și repetam lin, liniștit și curgător: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”... Totul mergea bine și fără obstacole. Nu după multă vreme am simțit cum bate inima și rugăciunea se repetă în ritm. Respirația era calmă, rară, cu inspirații scurte și adânci, cu pauze mari și cu expirație lentă, de parcă drămuia aerul ce ieșea din plămâni. Dacă începutul a fost ordonat de situația dată, pe parcurs am pus ordine după o dreaptă chibzuință. În camera aceea am rămas peste un an de zile, așa că am avut vreme de experiențe mistice.

În primele zile, prietenii de la etaj îmi lansau peste

noapte, pe fereastră, câte un mic pachet cu firimituri de turtoi, pe care cu mare sacrificiu îl colectau între ei, pentru a nu mă lăsa să mor. Hrana individuală nu depășea în închisoare 800 de calorii, așa că era greu de alimentat un om ce nu avea rație. Mă simțeam îndatorat față de ei, dar nu aveam dreptul să-i refuz. După trei săptămâni, un milițian a desfăcut oblonul din fereastră și mi-a aruncat în celulă câte ceva de-ale mâncării, cât și apă. Abia atunci am suferit de foame! S-au declanșat sucurile gastrice și aș fi fost gata să înfulec toată mâncarea aceea în câteva minute, dar am reușit să mă temperez, să-mi stăpânesc instinctele și să-mi drămuiesc mâncarea pe zece zile. De atunci am refuzat să mai primesc jertfa fraților de sus.

Gândeam: „Oare vor să mă țină în viață? Oare vor să mă ucidă lent?”. Slăbeam din zi în zi, dar reușeam să-mi stăpânesc secrețiile digestive. Era mai greu pe la orele zece, când soseau aburii de fasole fiartă de la bucătărie. Atunci mă adânceam și mai mult în rugăciune.

Ajunsesem la un ritual zilnic, care pe zi ce trecea era tot mai temeinic contopit cu mine însumi. Începeam ziua cu puțină gimnastică - așa fel încât să nu anchilozez - pe care o mai repetam încă de două ori pe zi, în intervale scurte de timp, astfel că nu oboseam niciodată. Treceam apoi la masă. Luam trei mese pe zi, din firimituri ca de pasăre, cu apă cât mai multă. Rumegam cu grijă fiecare firicel de turtoi, cugetând la procesul de asimilare și apoi de hrănire a corpului. Trupul era prietenul meu bun. Ne înțelegeam bine

și el se supunea cu modestie la rigorile de care nici eu nu eram vinovat. Nimic din ce e omenesc însă nu mi-a lipsit și am constatat că natura nesatisfăcută în mod firesc, tot pe căi firești se descarcă și se echilibrează.

Deși slăbeam mereu, energii noi se adăugau sufletului meu și mintea era într-o neconținută veghe lucidă, văzătoare. Petreceam cu plăcere în mine însumi. Timpul se relaxa și nici nu simțeam că trece. De două ori pe zi aveam scurte convorbiri prin alfabetul Morse cu prietenii de la etaj. De mai multe ori pe zi mă plimbam prin cameră. Adesea priveam pereții și-mi făurisem imagini din umbrele lor, cu care întrețineam strânse relații interioare. Rareori mi s-a întâmplat să cânt ceva, dar o armonie tot mai profundă se auzea în mine și regretam că nu am cultura muzicală necesară pentru a repeta lucrările marilor creatori ai muzicii simfonice.

Apăreau și imagini din trecut, dar reveneam mereu la mine însumi. Și-n mine am descoperit lumea ca o vibrație, ca o vedenie, ca un simbol, ca un miracol. Tot ce se petrecea în mine era direct legat de lume și de existență, încât odată cu pătrunderea în mine, pătrundeam și în lume.

Toată cultura mea filozofică a căpătat o transparență în care-i vedeam ori spiritul, ori goliciunea. Artă și literatura, care-mi oferiseră multe emoții încărcate de semnificații, erau acum depășite în ninsoarea lină a luminii Duhului. Ajunsesem să petrec în rugăciune zece, șaisprezece, optsprezece, douăzeci de ore din zi. Îmi făcusem un ceasornic și un calendar, încât știam și cât e ora și în ce zi ne aflam, deși nu

le acordam prea multă importanță.

Norocul meu a fost că în toată perioada aceea am fost sănătos, ori poate că mă aflam în posesia celei mai sănătoase metode de a trăi viața. Am certitudinea că duhul activ activează viața și ordinea duhovnicească ordonează viața. Am constatat, prin experiența aceea, că energiile spirituale au mediu prielnic în măsura în care voința stăpânește trupul. Voinței puternice i se supune nu numai gândul, ci și activitatea fiziologică a organismului. Nervii ascultă de voință, când ea e fermă.

Nu mă durea capul niciodată. Când îmi sleiau puterile organice, atunci rugăciunea se șoptea singură, lin, ca o mângâiere. Rugăciunea capătase contur în mine. Niciodată nu am avut nici o stare de extaz, nici o revelație, nici un fenomen supranatural, deși cred că ele pot fi reale, căci nu am nici o îndoială în privința existenței lui Dumnezeu și a existenței unei alte lumi, ori a multor altor lumi. Echilibrul meu mental, sufletesc și biologic a fost perfect în epoca în care am stat izolat, zidit în Gherla.

Din când în când, același temnicer îmi aducea mâncare și apă, fără să-mi spună un cuvânt. Făcusem o barbă imensă și arătam ca o mumie, dar eram senin. Cu vremea, temnicerul a început să-mi zâmbească și să-mi facă semne discrete de încurajare. Probabil că era pus și el sub urmărire.

Cel mai important eveniment ce m-a mișcat acolo a fost știrea că „reeducarea” se continua în Gherla. Vestea asta m-a tulburat adânc și cu mare greutate am depășit-o. „Probabil

că dacă nu voi muri aici, mă vor ucide tot acolo!”, mi-am zis cu tristețe și îngrijorare. „Dar nu, nu se poate, să nu mă las târât în ispită, să mă las în voia Proniei cerești! Ce știu eu despre Providență?”... Deci am transformat teama în nou impuls duhovnicesc.

În perioada ce a urmat am fost apt de cea mai pură și intensă interiorizare. Rugăciunea se spunea singură, timpul mă mângâia ca un zefir și lumea prindea sens. Priveam lucrurile pe dinăuntru lor, în esența lor. Nu era un proces de abstractizare, ci unul de vedere, nu era un proces de sinteză, ci unul de esențializare. Aveam senzația că văd lumea la originile ei de gând necreat, de energie nedeclanșată. Știam că suntem în mâinile lui Dumnezeu și nimic nu poate frânge planul divin al lumii. Oamenii îmi apăreau uimitor de frumoși și cu o misiune colosală. În mine îmi părea că se repetă istoria întreagă, creația întreagă și mă făceam părtaș la tot ce se petrece în lume, la tot ce se petrece în cosmos, încât mă umpleam de uimire, de admirație și de bucurie. Mă simțeam centru activ al activității dumnezeiești în lume. Simțeam conștient și lucid că micul univers se unește cu marele univers. Dispăreau diferențele, dispăreau contrastele, dispăreau și polii opuși, nu mai exista nici frig și sete, exista numai vibrația Duhului Sfânt într-o lume mirifică.

Mă simțeam bine, căci acum îmi aduceau hrană caldă zilnic și aveam suficient pentru întreținerea minimului necesar. Într-o zi însă, prietenii mei de sus au dispărut. Am încercat zadarnic o altă legătură, dar nu mi-a fost greu să

înțeleg ce se petrecea acolo. Ziua era liniște, iar noaptea se auzeau bubuituri înfundate în podea, gemete și icnituri. Liniștea mea era pusă la grea încercare. Dacă până atunci reușisem să păstrez tăcut coșmarul amintirilor mele, acum conștiința îmi era năpădită de temeri. Tremuram iarăși, așteptam să mă reintroducă în „tură”. Într-o zi am auzit un țipăt sfâșietor în fereastra de sus - pe unde mi se oferise darul prieteniei - și geamurile s-au spart, sângerând în sufletul meu și-n toată ființa mea amarele mele amintiri.

Într-o zi l-am întrebat pe temnicer ce se petrece sus și el mi-a șoptit scurt: „Eugen”. Numele acesta m-a îngrozit cumplit. Revedeam în minte un om ce se confunda cu oribilul, cu hidosul, cu sadicul, cu nefericirea eternă. Zilele redeveneau grele, lungi, iar nopțile, în loc să mă odihnesc, ascultam îngrozit loviturile și bufniturile din tavan, pe care le primeam parcă direct în trupul meu.

Teroarea psihologică are durată în timp și mi-au trebuit mari eforturi să mă autodepășesc. „Atâta vreme cât există acest zid, voi fi apărut”, îmi ziceam. Numai că într-o zi am auzit lovituri de ciocan în zidul din ușă și cărămidile au început să cadă una după alta, până ce în fața golului format a reapărut colonelul Z.. M-a privit așa cum puteam să arăt eu atunci. Privirea lui era metalică. Eu căutam o scăpare, eram gata să țâșnesc și să explodez.

Am rămas față în față cu colonelul. Zvâcnea toată ființa mea. Nu știam ce voi face. Așteptam. Probabil că arătam înspăimântător. Toate opțiunile îmi trecuseră prin minte,

toate îmi erau deschise. Eram încă stăpân pe ciclonul ce clocotea în mine; eram însă nesigur de clipa următoare a reacțiilor mele. Colonelul a rupt tăcerea și mi-a zis:

- Vei reintra în „tură”, până ce vei ieși om de acolo!

În clipa aceea s-au spart zăgazurile toate și am sărit în sus într-un țipăt sfâșietor. În clipa aceea am optat pentru nebunie - nebun de bunăvoie - dar niciodată nu voi ști în ce măsură eram, de fapt, victima nervilor care mă părăsiseră. Cu disperare am continuat să urlu, să sar, să mă scâlămbănesc și să înșir cuvinte fără sens, amestecate, deșucheate. Alergam spre criza aceea ca spre o salvare. „Și David a făcut pe nebunul!”, îmi spuneam eu în minte. Nebunia era o șansă care să evite și sinuciderea, și uciderea conștiinței. În timp ce mă agitam, nu știu de unde, dar simțeam alte și alte energii care-mi veneau în sprijin. Nu știu dacă ele erau efectul crizei sau al disperării. Cert este că știam ce fac, unde sunt și ce urmăresc. Desigur că era monstruos spectacolul pe care-l ofeream colonelului, căci eram netuns și nebărbierit de un an, eram murdar și împruțit, eram rupt și zdrențaros, eram slab și speriat, iar agitația mea era deșucheată, halucinantă și idioată. Colonelul mă privea fix, întrebându-se: „Oare e nebun? Oare simulează?”... A chemat pe temnicerul care mă hrănea pe fereastră și l-a întrebat:

- L-ai mai văzut în astfel de manifestări?

Temnicerul a ezitat. I-am întâlnit privirea și l-am implorat să mă ajute.

- L-am mai văzut! a spus el.

- De ce nu ai raportat?

- Pentru că... Ba am raportat!

A fost adus și medicul închisorii și acesta a spus categoric că sunt iresponsabil, criza e certă și evoluția este ireversibilă.

- Fă-i un calmant puternic! a ordonat colonelul.

Pentru a-mi face injecția, m-au băgat în cămașă de forță. Momentul acela a fost greu de suportat. Trupul meu se agita, împins de mintea mea, care sesizase că jucam o carte. „Încep să mă creadă”, îmi spuneam și înadins mă frământam și mai mult. Cu tot calmantul, încă mă agitam. Îmi era frică nu cumva să nu mă considere nebun. Perspectiva de a ajunge iarăși la Eugen mă îngrozea. Incontestabil că nu jucam teatru, ci eram disperat.

Am fost internat în infirmerie și ținut sub strictă supraveghere. Zilele acelea au fost epuizante și adesea nu mai știam ce e cu mine, trăiam numai cu impulsul de a fi nebun. Zilnic intram în criză. Vorbeam vrute și nevrute, repetam cuvinte și evitam actualitatea. În cele din urmă m-am așezat pe un teren neutru: cifrele. Număram până la epuizare, până-mi venea amețeala, până mă prăbușeam. Număram înainte și număram înapoi, preferând cifrele mari, de sute de mii și milioane. Număram repede, până ce nu mai puteam să respir. La început îmi făceau zilnic tratament cu plegomazin. Știam că are consecințe psihice și intelectuale, dar nu simțeam nici o plăcere în urma lui.

Așa au trecut aproape două luni. Medicul era convins că sunt nebun și în adâncul inimii lui mă simpatiza. Era un

neamț cult, cu sensibilități artistice, dar timorat și el, bietul om, din cauza originii sale, deși nu era vinovat cu nimic.

Într-o bună zi a sosit în Gherla Ion Gheorghe, care acum era căpitan. M-a privit impresionat și a spus:

- Păcat că s-a sinucis colonelul Z.! Ar fi trebuit să vină să-l vadă!

Credea că nu realizam ce se petrecea în jurul meu și spusese asta cu voce tare. Dar eu am tresărit și imediat m-am întrebat: „De ce s-a sinucis colonelul Z.?”... În aceeași zi am aflat că Ion Gheorghe i-a pus în lanțuri pe Eugen și pe cei doi evrei sioniști și i-a luat la București. Era semn rău pentru ei, era semn bun pentru noi, dar nu îndrăzneam să-mi fac iluzii. Totuși, s-a produs o relaxare în mine. S-a destins și regimul penitenciar. Torturile au încetat. Ion Gheorghe i-a chemat pe „restructurați” și le-a spus:

- Sunteți niște criminali și veți plăti toate crimele săvârșite aici! Directore, dacă mai aud că un singur om a fost lovit, înjurat ori amenințat, vei plăti alături de cei vinovați! De azi înainte intră în vigoare umanitarismul marxist. Mâncarea să se îmbunătățească, zilnic să fie oamenii scoși la aer, munca în ateliere să fie umană! Primiți aceste ordine de la cel mai înalt nivel al puterii populare. Aici este în joc buna reputație a partidului. Vă asigur că vor urma anchete și nici o fărâdele nu va rămâne nepedepsită!

Directorul tremura, deținuții erau uimiți, iar reeducații erau pierduți. Și începând din ziua aceea, viața a devenit suportabilă în penitenciar.

Căpitanul Ion Gheorghe a venit și a luat mai multe declarații. Eu mă mai calmasem, dar nu eram sigur pe situație. Cel mai elocvent exemplu l-a oferit însă un tânăr care făcuse icter negru din cauza lui Eugen și era internat în infirmerie de aproape un an. Când s-a încredințat că Eugen este în lanțuri, iar Z. s-a sinucis, tânărul s-a vindecat ca prin farmec. Și eu aș fi putut să fac același lucru, dar teama era încă puternică în mine și nu voiam să arăt că totul fusese un joc. Poate că era și o măsură de prevedere, căci chiar dacă se dovedea că era adevărat tot ce auzisem, nu însemna că s-a renunțat la „reeducare” ca metodă a ideologiei științismului materialist. Urmărindu-mă, unii reeducați ținuseră deja să mă avertizeze:

- N-o să-ți meargă! Ai făcut tu pe nebunul, dar tot n-ai să ne scapi!

Mulți dintre ei n-au putut să iasă din atmosfera „reeducării”, nici atunci și niciodată. Vor rămâne veșnic mutilați. Alții însă au părăsit „reeducarea”, stabilindu-se de acum pe o poziție spirituală netă, care le fusese străină înainte, dar pe care o descoperiseră tocmai prin procesul satanizării la care fuseseră supuși.

Pe mine m-au transferat într-o cameră cu alienați mintal. A fost o experiență de mari prospectări psihice și umane. Erau acolo patru nebuni - un inginer, doi profesori și un învățător - care aveau o singură vinovăție: spuneau comunistilor tot ce gândeau despre ei. De exemplu: „Sunteți niște derbedei!”, „Sunteți niște criminali odioși!”, „Sunteți tirani,

țigani, chipul minciunii sfruntate, rușinea omenirii întregi!" etc. Erau îndreptățiți să spună toate acestea - căci îi cunoscuseră direct pe acești oameni atât înainte de a fi la putere, cât și apoi, cu poza retușată, după ce ajunseseră conducători - numai că erau incapabili să se stăpânească. Am avut cu ei nesfârșite discuții, căutând să-i fac să înțeleagă că suntem deținuți și nu avem posibilitatea de a ne apăra decât prin respectarea legii, că ei, comuniștii, sunt stăpâni și au toată puterea asupra noastră, încât nu trebuie provocați în ce-i doare mai mult, în deșertăciunea din ei, ci poate că-i vom ajuta să se poarte și ei cât de cât responsabil.

- Asta este lașitate! Asta e dezonoare, e fariseism, e degradare! Îmi răspundeau ei tăios.

Au fost puși în lanțuri, izolați, înfometați, bătuți, dar nu cedau. Ei se simțeau obligați și îndreptățiți să spună adevărul.

- Dar realitatea, măi, oameni buni, realitatea pe care o trăim, nu vedeți că ne strivește? le spuneam eu.

Mai de frică, mai de vorbă bună, începuseră să se stăpânească, dar adesea temnicerii, când sadismul din ei cerea sânge, veneau și-i provocau:

- Bă bandiților! le ziceau ei.

Și atât era suficient ca bieții oameni să ia foc și să le răspundă cu vârf și îndesat. Urmau apoi represalii. Temnicerii ajunseseră la o pervertire a criminalității din ei, iar bieții deținuți, la o iresponsabilă lipsă de realism.

M-am împrietenit cu ei. Unul mă iubea mult și-mi făcea

confidențe. Pe acesta am reușit să-l obișnuiesc cu rugăciunea, ceea ce l-a ajutat mult să se pondereze. Și ceilalți își făceau semnul crucii, dar n-am știut niciodată care era realitatea lor interioară în rugăciune. Știu numai că unul teoretiza atitudinea creștină spunând:

- Creștinismul ăsta bigot - tradiționalist a pervertit învățătura creștină. Hristos ne poruncește să îndrăznim a înfrunta lumea și a nu ceda până ce nu vom învinge. Hristos se bate cu Fiara Întinericului prin fiecare credincios. Dacă-l observăm corect pe El însuși, El a făcut în fața lui Caiafa afirmații de cutezanță, încât și-a atras condamnarea. Avem dreptul, în fața antihristului, să mărturisim că suntem fiii lui Dumnezeu și ei sunt fiii satanei. Niciodată nu a fost mai manifestă ca acum atitudinea antihristică. Fiara trebuie înfruntată cu toate riscurile, chiar dacă ne vor răstigni!

Punctul lui de vedere era just, numai că-i reproșam lipsa de înțelepciune tactică, pe care el o refuza categoric.

Și totuși, după multe și grave confruntări inegale cu temnicerii, acești oameni ajunseseră să fie ceva mai raționali în reacțiile lor. Toți patru au supraviețuit și s-au eliberat. Aud că s-ar fi căsătorit, că au rămas caractere dure și intratabile. Forța lor lăuntrică m-a pus pe gânduri, adesea n-am înțeles-o, adesea m-a ajutat să fiu și eu mai cutezător. N-am surprins la acești oameni nici o eroare logică, în afara iraționalității cu care-i înfruntau pe comuniști.

Un caz cu totul deosebit îl prezenta un învățător. Acesta era veteran prin temnițe. Citise multă literatură mistică, atât

ortodoxă cât și indiană și practicase niște exerciții sui-generis, create de el. Se expusese unor excese ascetice care erau pe cale să-l ucidă și nu accepta sfatul nimănui. Se compara pe sine însuși cu Hristos, deși nu s-a declarat nicio-dată a fi El. Credea însă că el este centrul universului și că viața lui interioară poate determina evenimentele inter-naționale. Treptat ajunsese la o atât de mare încredere în sine însuși, încât manifesta un dispreț suveran față de oameni. Se produsese o hipertrofie a eului și a ținut un post de patruzeci de zile, imitându-l pe Iisus Hristos. Numai că după acest post nu și-a mai putut controla simțurile și mânca în neștire, de se îngrășa ca un animal. A devenit impulsiv și nesăbuit. Scria și făcea planuri abracadabrante despre o lume științifică, pe care o împărțea geometric și o conducea matematic. Își susținea teoriile cu vehemență și reacționa dacă era contrazis, încât odată cu vremea devenea iremediabil pierdut. Nu putea face decât crâmpoșe de conversație, căci imediat deraia în fanteziile sale. Cu el nu am putut stabili nici un contact, deși adesea își manifesta respectul față de mine.

Mai era un tânăr student care suferea de melancolie. Era un om de mare sensibilitate și interesat de tot ce este frumos în cultură, încât se atașase de mine și petreceam împreună ore în șir, el nesăturându-se a mă asculta. Adesea însă se prăbușea în adânci depresii, când era întunecat, taciturn și irascibil. Atunci se izola și nu mai comunica pentru o vreme cu nimeni.

- Să nu-l provoci! m-a sfătuit profesorul. Trebuie lăsat să-și consume singur himerele ce-l năpădesc și apoi își va reveni. A încercat o dată să se sinucidă. Asta ne este singura grijă. Îl provocase careva și s-a enervat atât de puternic, încât peste noapte și-a tăiat venele.

M-am conformat indicațiilor primite și am păstrat bune relații cu nefericitul meu prieten.

- Sunt trist, îmi spunea el, adesea nu mai reușesc să înțeleg lumea. Nu pricep cum de se poate ascunde atâta frumusețe în atâta urâciune! Nu pricep oamenii și nici pe mine însumi. Văd beznele cum acoperă lumea și-mi întunecă privirea minții și atunci sunt trist, inutil, pierdut... Blestemat secol!

Am încercat să-i vorbesc despre credință, dar a refuzat categoric să abordez astfel de plan în discuțiile noastre. Despre acest om nu mai știu nimic, deși s-a eliberat.

Un cap de excepție era inginerul N.. Bărbat înalt, frumos, distins și manierat. Oscila între delicatețe și furie. Cu el era greu să știi cât și când poți discuta, căci fantasmalele ce-i stăpâneau sufletul îl zvârleau în surprinzătoare și inexplicabile atitudini. Discutai cu el normal și deodată i se năzărea ceva și devenea furios. Adesea furia se năpustea chiar împotriva interlocutorului, din care cauză era ocolit și-și pierduse toate prietenii. Totuși, în orele lui senine era duios de blând, sensibil până la lacrimi, bun ca pâinea caldă. Pentru aceste considerente am cutezat să mențin cu el bune relații și el îmi era recunoscător.

- Ce să fac, îmi spunea el destul de subtil, nu mai sunt stăpân pe mine însumi, pentru asta însă nu trebuie să fiu părăsit, am și eu nevoie de dragoste! Am trăit ca un prinț al viselor într-o familie de oameni buni și iată ce am ajuns! Ei m-au înnebunit. N-am putut rezista. Nu mă simt vinovat!

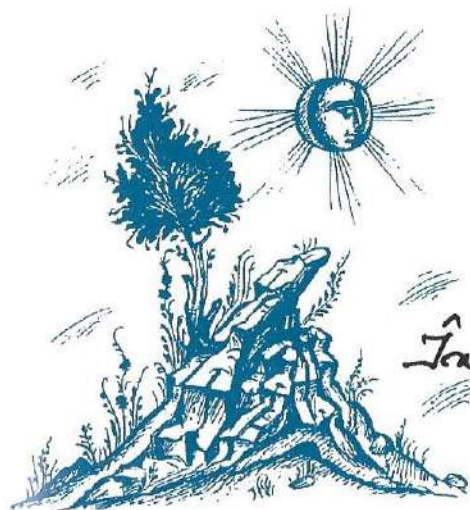
Inginerul N. s-a eliberat, s-a căsătorit și trăiește pe undeva pe la țară, așa cum am auzit din gura unui fost temnicer cu care m-am întâlnit într-o stațiune balneo-climaterică.

Mai erau acolo câțiva epileptici care intrau în criză în lanț și atunci toată camera nebunilor se alarma. Era un spectacol oribil, care-mi dădea senzația că mă angajează și pe mine și mă descalifică. Am stat cu acești oameni peste un an de zile.

Cu adevărat, colonelul Z. se sinucisese, iar lui Eugen i-au făcut un proces pentru crimele săvârșite. Nu a fost însă folosit împotriva tripletului Ana - Teohari - Luca. Toată „reeducarea” a apărut ca un complot al deținuților, care îi cumpăraseră, chipurile, pe directorul pușcării și pe doctor, pentru a compromite partidul.

Acest proces a fost organizat de căpitanul Ion Gheorghe. La un moment dat a vrut să mă cheme și pe mine martor al acuzării, dar am manifestat iarăși neliniște nervoasă și mi-a dat pace. Nebunia se dovedea fructuoasă.

După aceste evenimente excepționale din viața temnițelor a început un regim penitenciar de uzură, îndelungat și obositor.

Închisoarea Aiud

*Din nou s-a-ntors lumina dinspre noi,
Din nou stă vântul aprig să ne frângă...*

*A*m fost transferat în penitenciarul Aiud și pus în rând cu ceilalți deținuți. Eram privit cu oarecare suspiciune, dar în cele din urmă toți deținuții au aflat că sunt deplin sănătos mental și se bucurau pentru mine. Îmi recăpătasem încrederea în mine și o astfel de pușcărie mi se părea floare la ureche, încât eram unul dintre stâlpii rezistenței morale ai acelor ani.

Director al penitenciarului Aiud ajunsese Ion Gheorghe, care era și el colonel. Omul se mai cizelase, voia să pară chiar civilizat și dovedea mult tact și multă răbdare. Adesea venea

la celula mea și deschidea discuții cu mine. Cum temnița era înșesată cu delatori, desigur că era informat despre mine.

- Hei, mă profesore, îmi zicea el, ești nebun ori m-ai dus cu zăhărelu? Avem noi ocazia să te verificăm, suntem milionari în timp! Cred că ai înțeles că nu mai ne scapă din mână puterea niciodată... Tu ești un individ interesant și nu știu în ce grad ești un erou ori un netrebnic. Știu că ești deștept și cult, dar, vezi tu, asta nu e destul pentru a fi om! Hai să zicem că ai făcut pe nebunu' și nu ești de fapt nebun, dar tu știi, bă, mai bine decât mine că cel ce face pe nebunu' este de fapt nebun! Ce zici, hîi? Ce zici?!...

Îi răspundeam indirect, ocolind prin teorii realitatea. Mă asculta plin de interes, deși nu pricepea decât parțial și trunchiat cele ce-i spuneam.

- Să lăsăm timpul să vorbească! îi ziceam. Omul este insondabil. Mintea nu poate cuprinde tot ce se petrece în viață. Nici eu, nici medicii, cu atât mai puțin dumneavoastră nu puteți ști exact ce se petrece cu mine.

Cam așa încheiam discuțiile cu el, în dubiu.

Și au trecut ani, ani lungi de izolare totală, de inactivitate, de foame și frig, de vise pierdute și de realitate crudă. Deținuții nu-i mai așteptau pe americani, nu-și mai făceau iluzii, nu mai credeau într-o iminentă schimbare a cursului istoriei. Tot mai des auzai spunându-se:

- Lumea va fi comunizată. Și pe noi chiar ne vor folosi să comunizăm lumea. Într-o zi, englezii și francezii vor săpa un tunel pe sub Canalul Mânecii, iar americanii, un alt canal

pe sub Oceanul Pacific, spre glorificarea „marii revoluții”!

Era un dram de realitate, un dram de amărăciune și un dram de proorocie apocaliptică într-o astfel de viziune.

Bătrânii pieriseră.

- Nu ne rămâne decât să ne apărăm credința, spuneam noi, căci dincolo de toate orizonturile întunecate ale unei lumi inconștiente, va apărea o redresare! Firea nu poate fi mutilată decât pentru o vreme, forțele ei depășesc pe ale oamenilor. Se dovedește că ne aflăm într-o zonă de amplă și profundă degringoladă spirituală a umanității, dar se pare că ea e necesară pentru marele reviriment ce va deschide o nouă eră istorică.

Anii treceau încet și deținuții se istoveau. Au trecut zece - doisprezece ani. În vremea asta, eu am reluat practica rugăciunii, bucuros fiind că am locuit o vreme în celulă cu un venerabil arhimandrit care avea o îndelungată experiență isihastă. Era un om distins, inteligent, delicat și deschis tuturor preocupărilor și ideilor. Cele vreo optsprezece luni cât am fost împreună cu el s-au constituit ca o nouă temelie a zidirii mele sufletești.

În 1963 - 1964 a început o nouă „reeducare”. O conducea colonelul Ion Gheorghe, directorul din Aiud. După tipicul cunoscut, s-au format iarăși niște „comitete” de „deținuți reeducați” care, chipurile, ar fi luat inițiativa „reeducării” tuturor deținuților, dovedind astfel organelor de stat că „ne-am însușit o nouă conștiință” și deci merităm să participăm și noi „în câmpul muncii la construirea

socialismului". Momeala era majoră, căci de data asta cei „reeducați” erau cu adevărat puși în libertate.

Oamenii erau obosiți și dezinformați. Nici nu știau cine o fi președinte în S.U.A. ori aflau după șase - opt luni. Cei ce refuzau „reeducarea” erau trimiși în zarca veche, unde li se aplica un regim de exterminare rapidă prin izolări, foamete, lanțuri și teroare. Deci, din nou se punea problema: ori - ori!

Pe mine mă ocoliseră, iar eu nu am cerut să fiu scos la „ședințele de reeducare”. Într-o bună zi m-a chemat colonelul Ion Gheorghe. Părea destins și bine dispus.

- Ce știi despre familie?

- Nimic!

- De când?

- De cinsprezece ani!

- Hei, uite, ai aici o scrisoare de la venerabilul tău tată...

Recunoști scrisul, nu?!

Și mi-a arătat un pasaj din scrisoare, care suna cam așa:

Dragul meu copil, sunt bătrân și viața mi-a dat destulă înțelepciune ca să-mi pot permite să te sfătuiesc și acum, deși ești și tu copt la minte. Cred că este limpede pentru orice om cu bun-simț că revoluția socialistă este o realitate pe care nimeni n-o mai poate contesta. Este absurd să ne opunem revoluției, oricât de drag ne-ar fi trecutul nostru. Este vremea să ne restructurăm gândirea, să ne reorientăm idealurile și să ne încadrăm în mersul fără adversar al marii revoluții a materialismului istoric. Rogu-te, deci, fă bine și uită trecutul, oricât ai suferi. Uită și acceptă reeducarea, pentru a veni și tu

între noi acum, când zilele ne sunt numărate și vom trece într-o altă viață.

„Deci tata încă mai crede într-o altă viață!”, mi-am spus eu fulgerător.

- Hei, ce zici? m-a chestionat colonelul.

- Domnule colonel, știți bine că și colonelul Z. a condus „reeducarea” din Pitești și a ajuns unde a ajuns!

- Taci, să nu vorbești de tovarăși! Tu să vorbești de bandiții tăi! Eugen e vinovat! El a organizat totul acolo, iar partidul l-a pedepsit. Reeducarea de azi o conduc eu, iar nu Eugen al tău. Voi sunteți criminali, nu noi!

- Domnule colonel, am zis eu, îmi este cu neputință să accept o siluire a conștiinței mele!

- Ești nebun! a urlat ca scos din minți colonelul și, fără a-mi permite să-i răspund, m-a trimis în camera nebunilor.

Așa am ajuns pentru a doua oară printre nebuni. Mai erau câțiva în aceeași situație cu mine.

Între timp, Aiudul clocotea. Se organizaseră mai multe săli de ședințe. Se instalaseră megafoane ce transmiteau autodemascările unora și ale altora. În vremea asta, în zarcă alții trăgeau să moară. Din când în când, un alt lot pleca acasă. Nouă ni se spunea că vom putea în temniță. Colonelul era prezent în toată această acțiune și asta dădea „reeducării” un caracter de oarecare legalitate și responsabilitate, nu ne mai simțeam așa de părăsiți și nimiciți ca în Pitești și Gherla. Acum, „reeducarea” lua forme mai mult verbale. Se țineau discursuri interminabile, în care se

debitau cele mai incre-dibile enormități. Oameni serioși luaseră în serios o vădită neseriozitate. Oameni culți se declasau în lozinci și slogane. Bărbați politici își cereau iertare de la aceia pe care-i disprețuiau. Onoarea era terfelită cu deosebire. Demnitatea se confunda cu infamia. Unii preoți, chiar dacă nu-și lepădau credința, își pierdeau demnitatea. Era o întrecere în delatiune, un entuziasm în angajamente față de Securitate, o stimulare a tot ce era mizerabil în oameni. Prietenii se torturau moralmente între ei până ce se prăbușeau. Erau echipe de propagandiști care țineau discursuri, pe de o parte blamând trecutul, pe de alta preamărind prezentul și chemând cu insistență „la marea șansă ce ni se oferă”. Oameni care aveau în spate între cinci și douăzeci și cinci de ani de temniță, care erau bolnavi și lihniți, care trecuseră prin cumplite încercări, erau acum împinși cu sila să se prostitueze moral în schimbul eliberării.

Acesta era peisajul psiho-politic al momentului și simteam că-mi este imposibil să particip la el, cu orice risc. De aceea categorisirea ca nebun îmi era din nou salvatoare. Prin megafoane auzeam cele ce se debitau la ședințe și plângea inima în mine. Totuși, trebuie să precizez că acolo fiecare om a încercat să-și găsească, așa cum a putut, calea lui - o formulă cu un minim de compromis - și doar câțiva au fost matadorii declasării și ai dezicerii.

Abia la sfârșitul lunii iulie 1964 am fost chemat într-o celulă murdară de către un tânăr spalăcit, care mi-a înmănat un petec de hârtie, spunându-mi:

- Ești liber, prin decretul nr.

Întrucât nu speram să fiu eliberat, reacția mea a fost un hohot nestăpânit de plâns. Jale era în mine, jale era în lume, de jale plângeam, din jale plecam spre o altă jale.

Și unde să mă duc?!... Pe cine să găsesc?!...

Am fost trimis direct la spitalul de nebuni din București, la o anume secție, la un anume doctor psihiatru.

Teacunița cea mare

*Mă-ntorc desculț prin pulbere de vis,
Pășind prin norii de stele ...*

Nu fusesem niciodată până atunci prin spitalul „Doctor Marinescu”, dar pe doctorul Marinescu îl cunoscusem și aveam pentru el o deosebită admirație, numai că el se stinsese cu mult înainte de era socialistă.

Acum eram internat într-o secție specială de psihiatrie politică. Treceau pe aici oameni care nu suportaseră „revoluția materialismului istoric” fără a protesta. Pe mine m-au izolat într-o cameră strâmtă, cu gratii, ce-mi amintea de Aiud. Totuși, ceva se schimbase în bine.

Am scris părinților, dar am aflat că nu rezistaseră ultimelor salturi ale istoriei și trecuseră în rândul dreptilor. Cum nu eram căsătorit și nu aveam nici familie, m-am trezit singur pe lume.

Întrucât eram bolnav ba de reumatism, ba de colită, ba de stomac, ba de plămâni, mi s-au făcut consultații generale. Contactul cu mai mulți medici a adus un aer proaspăt în cugetul meu.

Prezența femeilor în preajma mea, chiar dacă erau infirmiere și femei de serviciu, exercita o înrăurire asupra unei anume părți a sufletului omenesc ce fusese claustrată atâta amar de ani. Sensibilitatea feminină mergea direct la inima mea și n-am să pierd niciodată din ființa mea acele simțăminte de căldură și bunătate pe care mi le-au transmis primele femei ce le-am întâlnit după șaisprezece ani de închisoare.

Femeia, copilul, natura și Biserica lipsiseră vieții mele de temniță și acum își reluau locul sacru din sufletul meu. De asemenea, cartea și creionul m-au emoționat la primul contact. Le-am strâns la piept și am citit în neștire, numai de dragul de a citi, deși cartea era una de medicină, care nu mă interesa.

Raporturile cele mai dificile le aveam cu medicul. Ne suspectam reciproc. Eu îl suspectam că este omul Securi-

tății, că are să mă „toarne” și să mă retrimită în temniță; el mă suspecta că sunt nebun și părea interesat de „cazul” meu, făcând din mine un adevărat cobai al cunoștințelor sale psihiatrice. Era perfect informat despre mine, nu numai ca „nebun”, ci și ca om, ceea ce m-a făcut și mai reticent față de el. Eram tensionat între tenebrele temniței, de care mă temeam și pe care le purtam înfipite în mine și între ademenirile vieții libere, care-mi părea ireal de frumoasă, însă atât de nesigură încât nu îndrăzneam să o gândesc, dar care totuși născuse în mine un nou impuls de viață.

Mereu se suprapuneau imaginile trecutului peste tot ce mi se întâmpla în prezent. Simțeam golul sufletesc al legăturilor strânse ce mă uniseră cu prietenii de temniță, pe care renunțasem să-i mai întâlnesc. Securitatea a avut grijă însă să-mi trimită ca „prieteni” pe cap, „prieteni” din temniță, „prieteni” ce nu fuseseră în temniță, care toți au încercat să mă descoasă, să afle ce planuri am, cu cine mă întâlnesc și ce cred despre viitor.

- Lăsați-mă în pace! le spuneam eu. Fiecare dintre noi va trebui să se descurce cum va putea, numai să nu dăm prilejul de a fi din nou arestați. Dacă ni s-a oferit viața, să beneficiem de ea! Nu ne rămâne decât libertatea lăuntrică și respectarea legilor statului.

Doctorul era un om inteligent și subtil. M-a lăsat să-mi stabilesc singur raporturile cu lumea, deși știam că mă urmărește și-și notează tot ce se întâmplă cu mine. La început s-a mărginit să-mi pună câteva întrebări de rigoare.

A făcut mult pentru a-mi restabili sănătatea și m-a trimis la tot felul de medici specialiști, chiar la alte spitale. Printre medici am întâlnit un tânăr care a venit și mi-a spus:

- Domnule, dați-mi voie să vă prezint omagiile mele! Am pentru dumneavoastră o admirație nelimitată. Am trecut și eu trei ani pe la Canal și am auzit despre dumneavoastră. Să nu vă temeți de mine, vă stau la dispoziție cu tot ce pot!

Între timp, citeam ziarele și toate revistele care apăreau. Eram însetat de a ști ce e în lume, cum mai gândesc oamenii, spre ce se orientează. Partidul Comunist era atât de bine înscăunat la putere încât nimeni nu-l mai contesta. De asemenea, statul socialist era recunoscut pe plan internațional. Fusesem scoși din temnițe când eram niște epave și când comuniștii dețineau toată puterea. Nouă ne era interzisă orice comunicare cu masele, orice contact între noi. Rămâneam guvernați de Securitate, într-un soi de temniță largită. Pe deasupra, eliberarea noastră mai conferea comuniștilor și laurii umanitarismului pe plan internațional. Nu știu ce miniștri se lăfăiau în plimbări și convorbiri amicale prin S.U.A., iar noi simțeam că ei înoată pe sângele nostru și calcă pe sufletele noastre.

Dacă ziarele m-au indispus prin zgomotul lor propagandistic, gazetele m-au durut când am văzut semnături ale unor oameni de mare cultură. Dovleacul cuvintelor era întors pe toate fețele, doar - doar o să încapă pe ogorul ateismului materialist.

Spitalul și orașul erau pavoazate cu afișe care mă îngrozeau. Într-o bună zi am trecut prin fața statuii lui Lenin. A

înghețat inima în mine și mi-au zvâcnit toate durerile în tâmpile, de am crezut că mă prăbușesc!

Noua societate semăna cu temnița, căci hotarele erau păzite, se vorbea o singură limbă ideologică, se executa un singur program de viață, trebuia să gândească toată lumea după directive. Oamenii, reduși la neputință în fața statului, se supuneau și se mascau. Masca era și o pervertire, dar și un mijloc de salvare. Și nu era nimic de făcut. Cărțile erau jucate de mult!

Țara pe care o părăsisem când am intrat în temniță se schimbase la față. Nu mai existau țărani, nici ca pătură socială și nici în tradiția în care îi cunoscusem. După ce fuseseră pauperizați, părăsiseră pământul, năvălind pe șantiere. Pământul colectivizat era acum disprețuit și muncit în derâdere de oameni care nu-l iubeau. Țăranii bătrâni suspinau și tăceau, țăranii tineri nu mai doreau pământ. Căpătaseră pe șantiere obiceiuri și mentalități dubioase, fără noimă, fără teme. Familia era și ea sfărâmată. Desfrâul era public. În mai toate familiile copiii proveneau din două - trei căsătorii ale părinților. La biserică mergeau bătrânii, cu deosebire femeile. Preoții erau timorați, cei mai mulți gustaseră și ei din amarul temnițelor. Totuși, se păstrau cu evlavie marile datini din viață: botez, căsătorie religioasă, pomeni, parastase și înmormântări cu preoți. Undeva, în adâncuri, exista credința și ea ieșea la suprafață cu deosebire în noaptea Învierii, când, cu mic cu mare, oamenii participau la slujbă.

Dintre toate categoriile sociale, cea mai cumplită lovitură sufletească mi-au dat-o însă copiii - ei, iubiții mei; ei, marea mea durere; ei, dorul inimii mele fripte de mizeria lumii! Într-o bună zi am auzit un grup de copii cântând „ Internaționala ” și am crezut că voi muri pe loc, ori voi îngheța acolo, ori poate mă voi face praf și pulbere. Nu s-a întâmplat nimic din toate acestea, dar am simțit o durere de cap care nu m-a părăsit multă vreme. Vedeam trecutul mort, vedeam prezentul înroșit, dar îmi era cu mult mai greu să suport viitorul neantului. Nu era o idee preconcepută a mea, nu era o revărsare a vieții mele peste realitatea socială, ci era realitatea crudă. Chiar și copiii din sate arătau ca cei de la orașe, goi pe dinăuntru, cu ifose de emancipare, obraznici și leneși. Dispăruseră bunul-simț și buna-cuviință. Am văzut copii sub cinci ani care socoteau că li se cuvine totul, aveau pretenții absolute și îi terorizau pe cei maturi. Am observat un nou mod de a gândi în fragedă copilărie, încât un țânc de patru ani putea răstălmăci o problemă în trei feluri, în răstimp de două minute, interpretând-o după cum îi era convenabil. Dialectica materialistă ce zăpăcise omenirea a întors logica pe dos, făcând din alb ori negru, ori verde, ori roșu, ori violet, după cum îi erau interesele momentului. Ei bine, asta se simțea acum la nivelul ingenuu al copiilor și nu puteam să-mi explic cum se ajunsese la această înrăurire. Copiii mari știau tot ce nu trebuiau să știe, tot ce le vicia naivitatea, încât ajungeau niște epave, iar tinerii, niște inteligențe pline de pofte senzuale infinite.

Constatam că în societatea socialistă se repetă în formă paroxistică toate viciile pe care Marx le-a criticat în burghezie: delațiunea este la ordinea zilei, furtul este la modă, lenea e deșteptăciune, minciuna este dialectic - științifică. Omul este fiară civilizată! Statul este instrumentul partidului și nimeni nu i se poate sustrage. Omului nu-i rămâne absolut nimic personal, sau, dacă-și rezervă o împărăție lăuntrică, el trebuie să se izoleze de societate și să se teamă de ea. Conștiința nu poate să se exercite decât în cadrele organizate de stat. Salariul vine de la stat, sindicatul este inevitabil și-ți determină munca, câștigul îl dai partidului, primești în schimb numai educație și cultură materialist - ateistă. Ești militar fără voie, ovaționezi contra voinței tale, ședințele de tot felul nu te iartă, statul îți apare pe stradă, în comerț, în blocul în care locuiești și-n apartament, până la urmă ești al statului, ești „capitalul lui cel mai de preț” și e vai și amar de sufletul tău dacă nu ești încântat și tu însuși de această condiționare! Societatea este când temniță, când fermă, când mecanism, aceste trei aspecte coexistând unitar, dar eliminând tot ce este uman, libertate și frumusețe. Adesea lumea pare un ospiciu - o spun tocmai eu, care sunt într-un spital psihiatric, nebun cu acte oficiale! ...

Reușisem deci să mă lămuresc cu societatea socialistă românească. Temerile trecutului mă urmăreau îndeaproape, dar închideam drama mea în mine. Am trecut prin trei spitale. Aveam ciroză hepatică, diabet zaharat, cardiopatie ischemică și spondiloză.

Doctorul meu psihiatru se dovedea iscusit, dar și cu bunăvoință. În cele din urmă am stat mai mult de vorbă cu el și m-am decis să-i vorbesc deschis. Doctorul s-a arătat uimit, nu știa ce să mai creadă: cele ce-i mărturiseam erau o născocire a minții mele bolnave ori realitatea vieții mele? A trebuit să fiu eu tolerant cu el și să-l las să se lămurească.

- Știu ce vi s-a spus despre mine, dar adevărul este acesta și nu acela, deci datele servite de Securitate și de medicii din pușcărie trebuie interpretate după mărturisirea mea!

El nu se da convins, căci în psihiatrie terenul e atât de mișcător, încât orice manifestare poate fi interpretată ca simptom al unei maladații mentale. Atunci l-am trimis la câțiva oameni: un legionar, un socialist, un evreu și un burghez, care pășiseră oarecum pe același drum cu mine și care nu erau etichetați drept nebuni. Doctorul a consumat multă energie ca să facă aceste investigații, dar cazul îl pasiona și voia să se lămurească. Pe parcurs se simțea tot mai atașat de mine, învăța de la mine, mă lua ca model de om, mă admira și mă iubea. Sentimentele lui au fost întâmpinate de marea mea nevoie de comuniune sufletească, așa că s-au statornicit repede între noi relații prietenești.

El mi-a mărturisit:

- Sunt un privilegiat al regimului fiindcă tatăl meu a fost francmason, iar mama mea evreică. Tata a scris pentru ei, deși nu este un comunist, el este un estetician. Mama este evreică creștină. Nici tata și nici eu nu credem în nimic. Eu nu prea știu cum să mă situez pe mine însumi în lume, căci

sunt ateu fără a fi materialist și sunt materialist fără a fi ateu. Sunt membru de partid fără a face politică și totuși am desfășurat o vie activitate în slujba partidului. Sunt prizonier al formației mele medicale pe baze obiectiv - materialiste, dar nu sunt convins de ce știu și nici de ce fac. Am folosit medicina în scopuri politice și așa se explică faptul că v-au adus la mine ca la un om de încredere al partidului. Mereu sunt chestionat, mereu mi se dau instrucțiuni, mereu mi se cer informații despre dumneavoastră. La început am fost sincer cu ei, căci credeam în ei, apoi au început rezervele. Când ați sosit aici, deja se trezise ceva în conștiința mea, încât ați fost omul care ați produs schimbarea mea deplină. Sunt vindecat de materialismul comunist, dar nu am încă nici o altă orientare. Nu reușesc să realizez în mine lumea dumneavoastră. Simt că aveți un echilibru ce-mi lipsește mie, simt că aveți un mod de a vedea ce vă încântă, simt că în credință e cheia ordinii lăuntrice din oameni, dar sunt inapt pentru ea, cel puțin deocamdată rămân în afara ei, deși regret că nu o am!

Într-o zi, doctorul m-a invitat să-l cunosc pe tatăl său, un om distins, cult, dar bolnav prea devreme. Scria mereu, citea mult și vorbea frumos.

- Mi-a vorbit fiul meu despre dumneavoastră, mi-a spus. Nu știu cât voi mai avea de trăit. Aș vrea să-mi ard toată opera și să scriu cu totul altceva. Am susținut o utopie criminală și nu am nici o scuză, nici pentru eroarea utopiei și nici pentru cea a crimelor săvârșite de ea. M-am tupilat

mereu sub orizontul prețios al esteticii, din care am făcut o boltă de temniță a Duhului Sfânt. Frumosul este cătușă dacă nu permite transcenderea în mistic. Nici mistica nu este lipsită de riscuri, dar comunicarea transcendentă este reală și este desăvârșirea însăși. Poate că într-o singură pagină aș concretiza tot testamentul meu, deși voi purta stigmatele tuturor erorilor ce le-am provocat în intelectualitatea românească. Poate că sunt vinovat de sângele vărsat al oamenilor. Am militat pentru stângism, am triumfat când au preluat puterea, le-am cântat în strună când au nimicit „trecutul burghez” și m-am trezit la realitatea crudă și pocită pe care au instalat-o în lume și care nu mai are rival. Nu pot să-mi tolerez ignoranța. Am fost dominat de idei preconcepute și de concepții pozitivistice. De aceea azi nu pot să mă opresc la nici o formă cu iz raționalist și simt nesațiul vederii în spirit. De fapt, este un proces intelectual, dar bazat pe sensibilitatea inimii din mine. Am însă nevoie de o călăuză, căci mă simt orb și dezorientat...

Tatăl doctorului nu a mai trăit mulți ani. Am fost confidentul lui în această perioadă și sper că se vor păstra paginile pe care le-a scris.

În ceea ce îl privește pe doctor, el mi-a rămas prieten sincer și devotat, deși nu a fost capabil de mari răsturnări sufletești. A făcut un referat foarte abil ticluit în care eram declarat și sănătos și bolnav și în concluzie spunea că sunt inofensiv politic și cerea să fiu încadrat „în câmpul muncii”. Tot el mi-a făcut acte de pensionare medicală și am obținut

o pensie mică, dar care mă scutea de orice angajare politică, socială ori economică.

Nu aș fi reușit totuși să trăiesc cu ce aveam, dar doctorul m-a dus la doamna Maria, sora mamei lui, o femeie distinsă și cu mari și splendide adâncimi sufletești, mai în vârstă cu zece ani decât mine, dar sănătoasă și plină de energie. Soțul ei murise de mulți ani și trăia singură. Avea talent la pictură și făcea asta de plăcere, fiind însă binecunoscută publicului și criticii de artă plastică. Era și membră a „Uniunii Artiștilor Plastici”, făcea expoziții și câștiga destul de bine.

În casa ei trăiam izolat de lume, dar cu lumea în cuget, căci cugetul meu veghea în fața lui Dumnezeu problemele acestei lumi chinuite. Camera pe care mi-o pusese la dispoziție era simplu mobilată, dar cu gust. Bunurile mele se reduceau la o bocceluță. Camera mea era chilia pustniciei mele. Aveam acolo un imperiu rupt de lume, unde încercam să gândesc o lume creștină cum încă n-a fost.

- Scribe, scribe! mă îndemna doamna Maria. Scribe și răspund eu de aceste manuscrise! Le voi expedia pe căi sigure acolo unde pot fi păstrate fără pericol! Ești obligat să-ți faci cunoscută experiența. Viitorul nu trebuie să repete drama voastră!

Dar eu nu puteam să mă decid. Teama mai persista în mine și luciditatea îmi spunea că ar fi zadarnic. Oamenii văd numai pământul și nu cerul, oamenii au numai simțuri, nu și inimă, oamenii au numai rațiune, nu și Dumnezeu. Pământul e împânzit de mașini ce ucid viața. Oamenii alienați stau cu mâna pe butonul atomic și sunt incapabili

să renunțe la patima dominării absolute. De prea mult egoism, s-a legalizat omuciderea, pentru prima oară de la Cain până azi. Forțele declanșate în lume nu mai pot fi stăpânite și mă întreb cutrermurat: ce rost are dezastrul acesta?!... Cea mai strălucitoare civilizație se autonimicește, căci a crescut în ea germenul morții ei. Ce rost are lumea, dacă asta este realitatea?!...

Sper că viața și omenirea vor supraviețui dezastrului și dezastrul va deschide ochiul închis al credinței din oameni, încât se va deschide o nouă eră creștină. Dar era necesar acest dezastru pentru o astfel de cauză nobilă? Dacă S-a răstignit însuși Fiul lui Dumnezeu pentru a mântui lumea, atunci cum să nu înțelegem sacrificarea unei civilizații? Asta e taina libertății și majestății oamenilor. Va veni ziua în care îndumnezeirea va fi act de conștiință colectivă. Frumusețea acestei perspective mă încântă și acoperă toate prăpăstiile din mine și din istorie.

Acum duc o viață liniștită. Fac scurte plimbări și am o mulțime de prieteni mici într-un parc din apropiere. Stau ore întregi între copii și mă înnoiesc pe dinăuntru. Ei îmi spun „Bunul” și când mă văd, sar și mă strigă:

- Bunule! Bunule! Ce ne-ai adus, ce poveste ne mai spui azi?

Copiii, minunea ce-mi lipsea; copiii, frumusețea ce-mi secase; copiii, visul suferințelor mele! Copiii sunt bucuria mea. Ochii lor inocenți, largi și sinceri îmi îmbălsămează sufletul și trupul. Jocurile lor mă duc în vis. Lumea lor deschide cerurile din mine. Copilul ce l-am purtat în mine

și care a murit de mii de ori, acum reînviază. Copilul ce am fost este prăfuit în amintirea mea și se scutură acum în imagini de cămin ideal, cu mamă sfântă și tată ocrotitor. În contact cu copiii am senzația că se spală din memoria mea imaginea ursuză a temnițasilor și temnicerilor. Lângă ei, prin ei, redevin copil ca prin farmec, căci se declanșează toate resorturile pure inhibitate într-o viață mizerabilă. Intru cu ușurință în orizontul lor și încep să gândesc ca ei. Fantezia mi se deschide în nesfârșite povești, care nu sunt tocmai fanteziste, dar nici prea reale - par imagini de vis spulberat. Nu pot însă ocoli coșmarurile și în toate poveștile mele transpar răul, suferința și mizeria. Copiii mă ascultă cu sufletul la gură și se bucură de victoriile eroilor lor dragi. Sunt nesecat în povestiri, iar ei, nesătui în a asculta. Am prieteni de la doi ani până la doisprezece ani, care vin să mă asculte. Se creează singura comuniune care nu-mi este interzisă, dar și aici sunt pus la încercare, căci copiii îmi pun întrebări politice la care nu am dreptul să răspund:

- Bunule, e adevărat că partidul este părintele nostru?

- Bunule, de ce poveștile tale sunt mai frumoase decât ale tovarășilor?

- Bunule, mama a zis: „Ducă-se dracului de partid!”...

- Bunule, tu știi povești cu Bulă?...

- Bunule, tata zice că s-a săturat până peste cap de minciuni!

- Bunule, mai vrem să venim la tine, că la grădiniță ne spun povești numai cu „Tovarășul”!...

Mă simt plin, plin de povești, plin de idei și plin de spirit. Aș scrie o viață întreagă, aș vorbi mereu și aș dezvolta energii inepuizabile, mă simt însă părăsit, uitat, neglijat. Numai Securitatea mă prețuiește. Am încercat să trec hotarele spre Apus, pentru a-mi îngriji sănătatea, dar nu mi s-a permis. Cu toate că sunt bolnav și ciroza mi-a numărat zilele, totuși nu sunt iertat și nici tolerat. Rămân prizonier, bandit și criminal. Pentru mine nu intervine nici un for de autoritate internațională, căci sunt „fascist” fără să fi fost, sunt „antisemit” deși iubesc pe evrei, sunt „reacționar” deși sunt deschis dialogului cu atei. Sunt un pericol mondial! Mă uit la picioarele mele umflate, simt durerile din coloana vertebrală, ascult inima și o întreb când va face un stop și îmi spun cu amărăciune: „Ești un bandit!”...

*

La insistențele doamnei Maria, m-am decis, totuși, să scriu. Și am scris. E un testament. Dar testamentul unui nebun va convinge oare pe oamenii cei atât de înțelepți?!...

Foto - album
Ioan Iaroslade

Rada și Ion Mateescu,
bunicii lui Ioan Ianolide dinspre mamă

Ionel Ianolide cu mătușa sa, Safta Glonțescu, 1921

Familia Ianolide în 1933:
Nicolache, Aspasia și copiii lor: Ionel, Maria și Petre

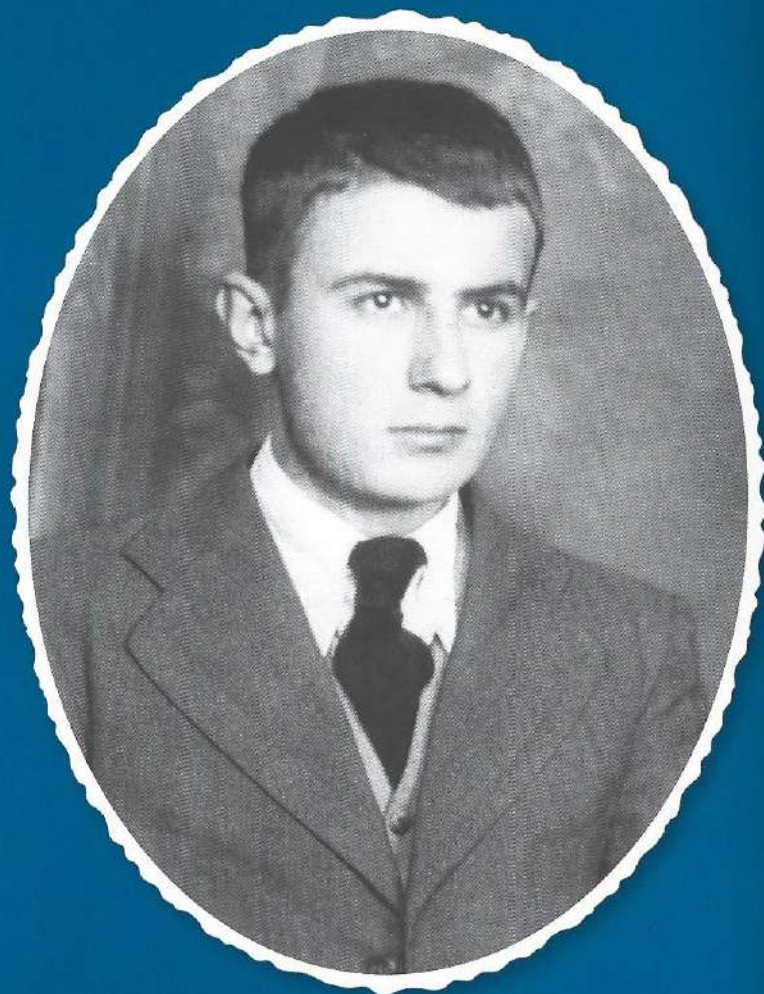
Safta Glonțescu,
mătușa lui Ioan Ianolide

Costică Glonțescu
unchiul lui Ioan Ianolide

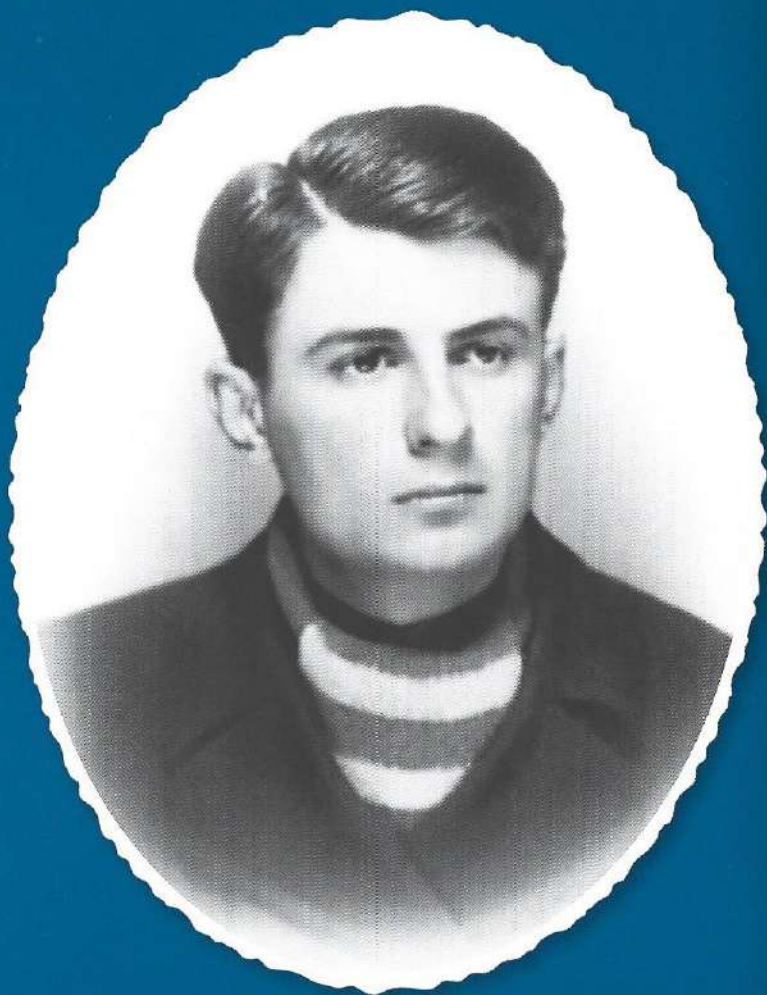
Ioan Ianolide (în mijloc), 1939

Ioan Ianolide, 1939

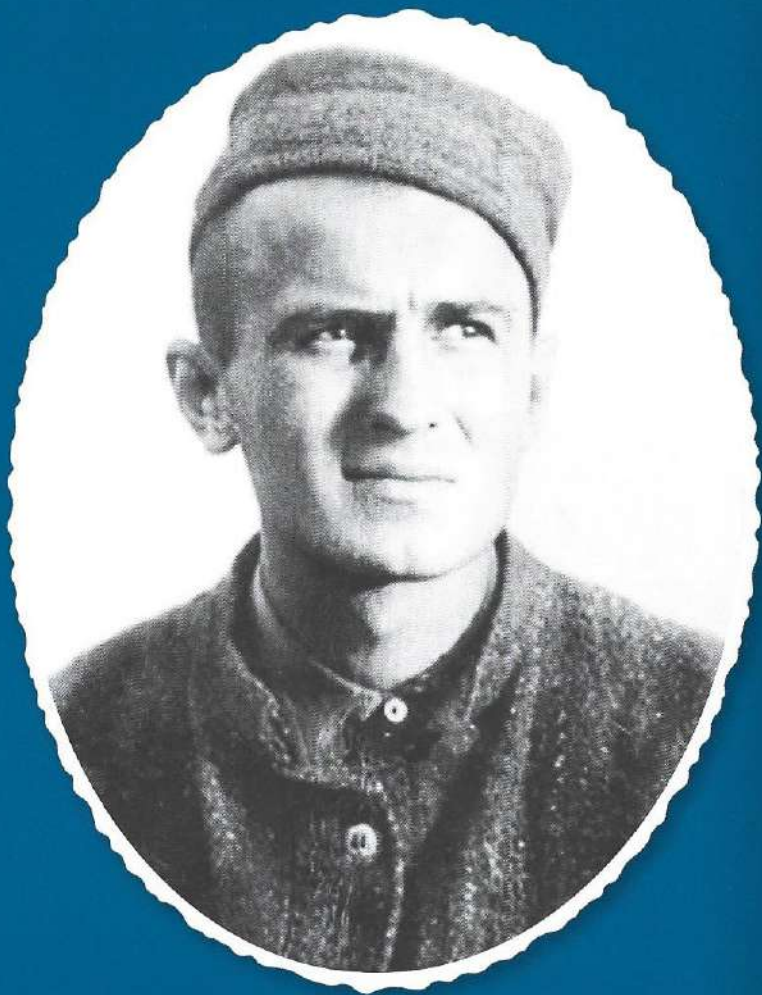
Ioan Ianolide, 1940

Student la Facultatea de Drept din București

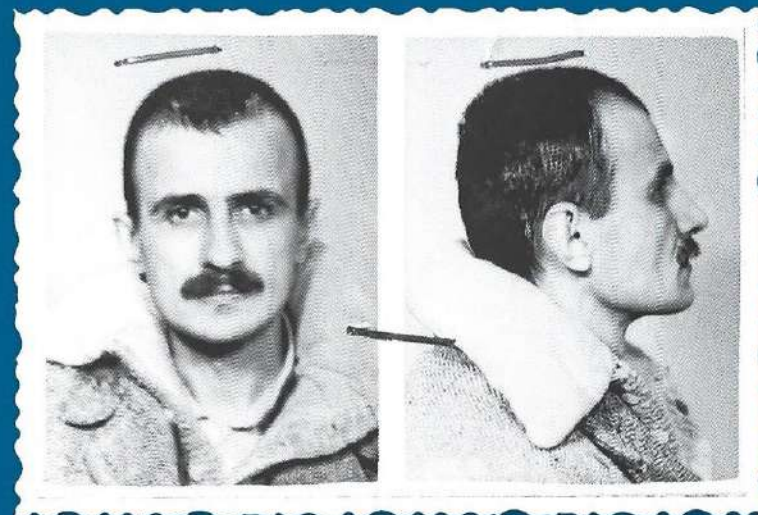
Ultima fotografie înainte de arestare

Ioan Ianolide,
fotografie din primii ani de detenție

Ioan Ianolide în colonia de muncă de la Galda,
împreună cu Valeriu Gafencu și mama sa, 1946

Ioan Ianolide, fotografie din dosarul de anchetă din 1958

La un an de la eliberare, 1965

Tatăl, Nicolache Ianolide, 1965

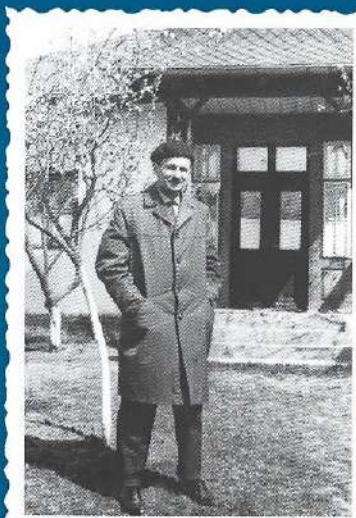
Cu frații săi, Petre și Maria, 1965

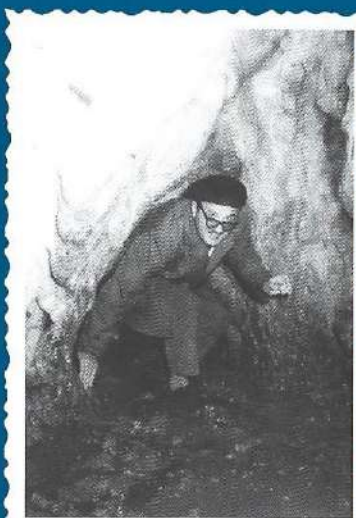
Ioan Ianolide cu familia
în fața casei de la Dobrotești, 1965

În cimitir, la mormintele familiei, 1965

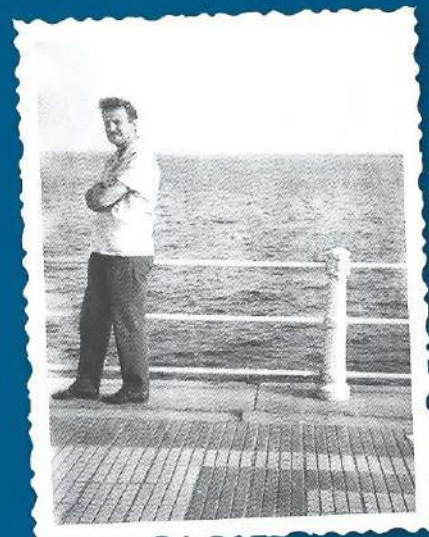
În fața casei de la Dobroțești

În pelerinaj prin munții țării

La Muzeul de Arheologie din Constanța

Pe malul mării...

La cununia civilă și religioasă cu Constanța, 1965

Cu nuntașii și părinții...

Ioan și Constanța
în fața casei de la Dobrotești

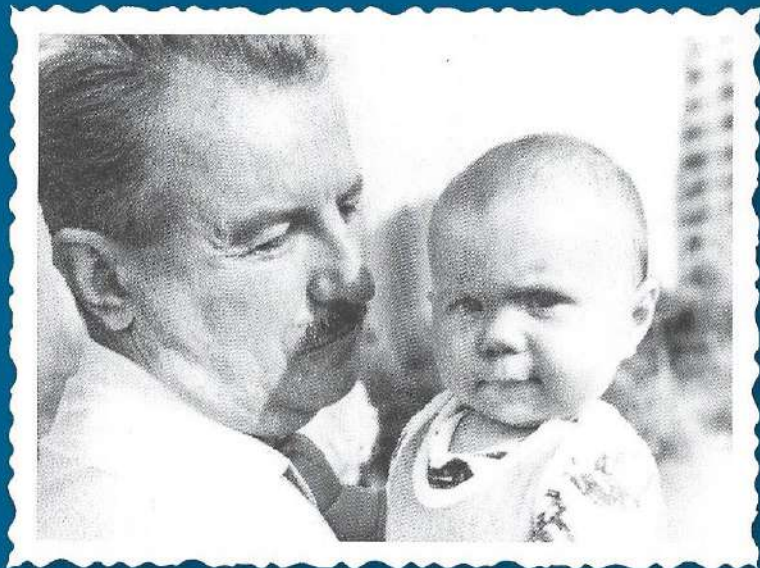
Ioan și Constanța
în locuința lor din București

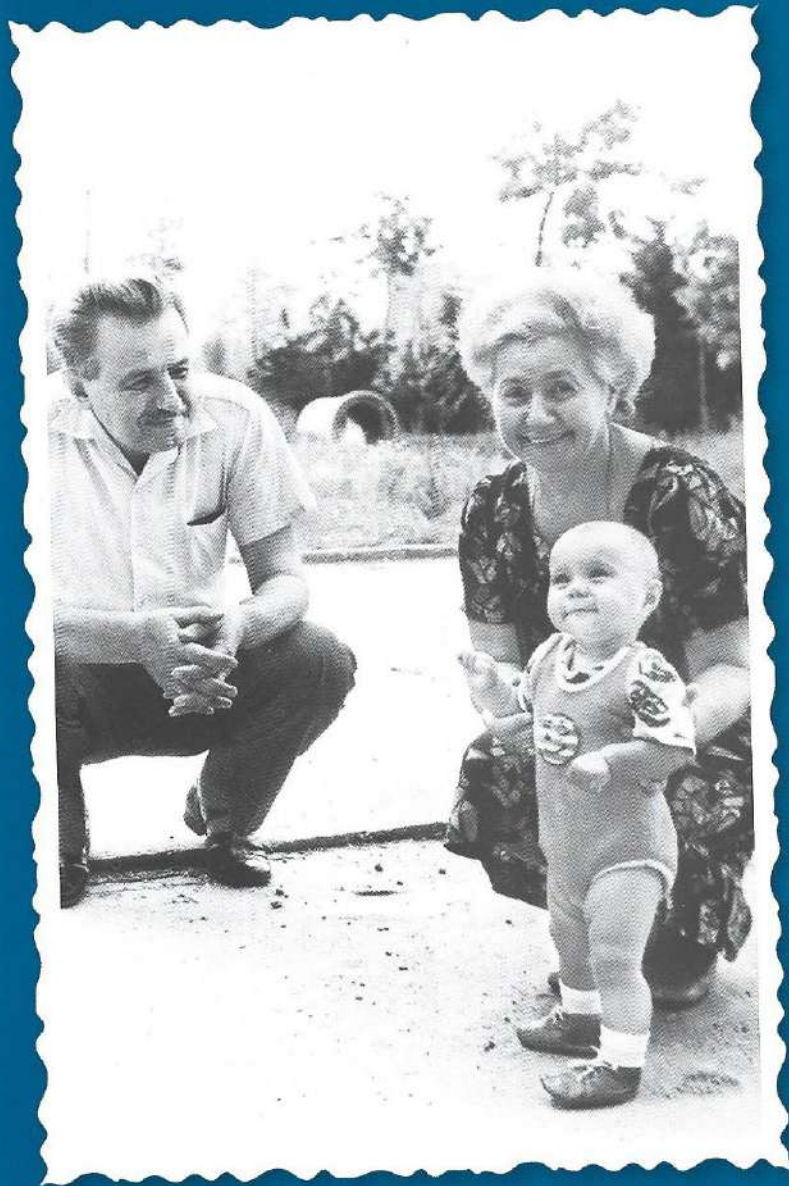
Ioan și Constanța Ianolide, 1968

Ioan Ianolide împreună cu sora sa, Maria

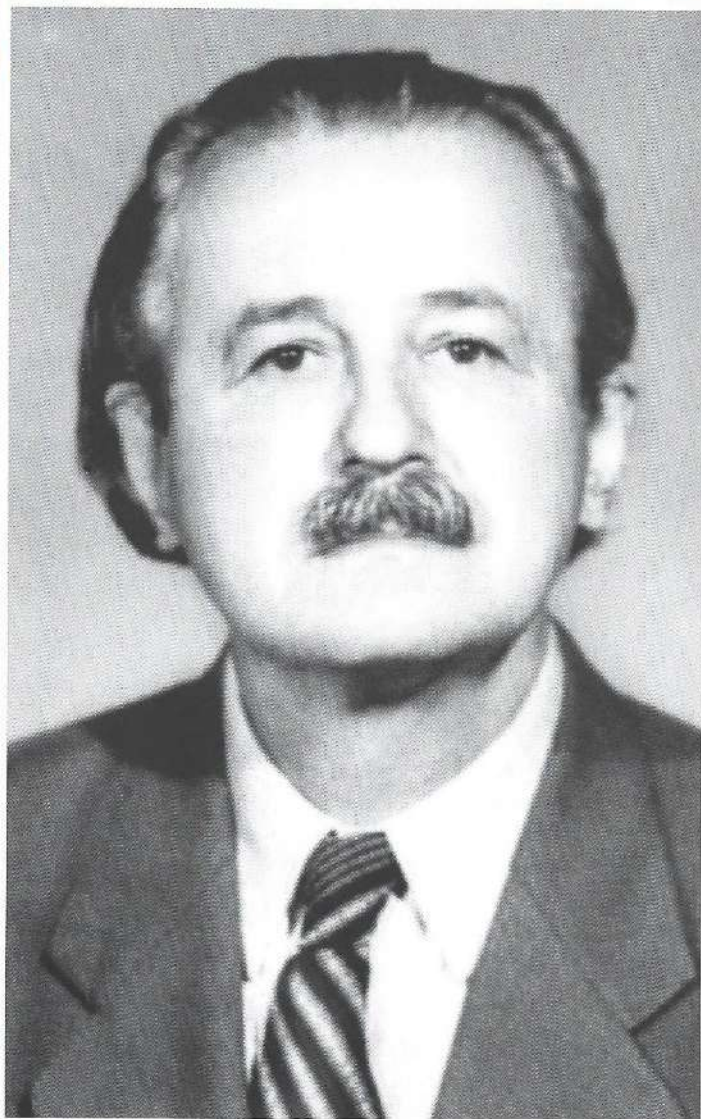
Cu nepoțica Ruxandra...

„Copiii,
minunea
ce-mi lipsea”...

Ultima fotografie înainte de adormire, 1986

Indicații testamentare 15 mai 1985

- Doresc să plec gol din lumea aceasta, precum gol am venit în ea și gol am trăit toată viața.
- Nu am de lăsat decât sufletul meu și exemplul vieții mele. Sufletul l-am dorit desăvârșit, dar năzuința aceasta numai Domnul o va împlini. Viața mi-am dorit-o exemplară, dar n-a fost lipsită de erori, pe care le-am corectat cu severitate.
- Am căutat adevărul și l-am mărturisit cu sinceritate. De s-au strecurat erori în mărturisirile mele, le regret și doresc să fie corectate.
- Nu port pică contra celor ce m-au chinat și nedreptățit toată viața, dar urăsc forțele răului ce bântuiesc lumea și cred că ele vor fi arse fără cruțare de Iisus Biruitorul.

15 mai 1985

Indicații testamentare

Doresc să plec gol din lumea aceasta, precum gol am venit în ea și gol am trăit toată viața.

Nu am de lăsat decât sufletul meu și exemplul vieții mele. Sufletul l-am dorit desăvârșit, dar năzuința aceasta numai Domnul o va împlini. Viața mi-am dorit-o exemplară, dar n-a fost lipsită de erori, pe care le-am corectat cu severitate.

Am căutat adevărul și l-am mărturisit cu sinceritate. Dacă s-au strecurat erori în mărturisirile mele, le regret și doresc să fie corectate. Adevărul e Hristos - e Duhul Adevărului.

Nu port pică contra celor ce m-au chinat și nedreptățit toată viața, dar urăsc forțele răului ce bântuiesc lumea și cred că ele vor fi arse fără cruțare de Iisus Biruitorul.

Celulă, cameră, chilie

Celula este locul temniței, devenit simbol al ispășirii unor pedepse. Camera este locul comun al vieții ca model al societății umane. Chilia e locul eliberării spirituale ca modalitate a desăvârșirii umane.

Și totuși, pentru mine s-au inversat aceste clasice locuri simbolice ale omenirii. Am fost întemnițat aproape un sfert de veac, sub trei regimuri politice ce s-au succedat în jumătatea secolului XX. Am făcut din celulă cel mai înalt și pur loc al mărturisirii de credință, al martiriului și al desăvârșirii spirituale. Căci în primul rând Hristos a fost întemnițat în acest secol. S-a urmărit prin metode demonice pierderea Bisericii și anularea spiritualității creștine. Deținuții acestor vremuri au sfințit celulele prin sfințenia pe care au realizat-o.

Mulți dintre foștii deținuți au căutat după eliberare un loc într-o chilie de mănăstire, ca o continuitate a spiritualității temnițelor, numai că nu au fost tolerați. De aceea n-au avut parte de chilii, ci de camere anonime în blocurile uniforme ale veacului XX.

Foștii deținuți și-au continuat viețuirea lor spirituală și au sfințit camerele în care le-a fost dat să locuiască. Fiindcă omul sfințește locul.

Retras în camera lui din bloc, fostul deținut se roagă, meditează, studiază, cugetă, veghează asupra Bisericii și a omenirii, își formulează cu grijă concluziile la care a ajuns, speră în mântuirea lumii, este un slujitor al lui Dumnezeu și al oamenilor, cu toate că e anonim, discreditat, izolat, terorizat și anulat social. El crește în duh.

Ioan Ianolide la biroul de lucru din camera sa anonimă, aflată într-un bloc din cartierul Balta Albă

acestea nu s-au putut inspira din realitate, sunt toate
personajele și toate evenimentele povestite sunt de fapt din
viața și faptele pe care le-am cunoscut direct. Am
putut urmări un oarecare ~~de~~ aveau puterea
să se cuprind fenomenul conștient în tot
amplasa lui. Materialul care folosea am putut
folosi la un moment în mai multe volume dar am
un anumit rezac pentru că lucrare mare, căci s-au
cu oprit la jumătate, în teorie și nici în secțiune
paginile din scrierile de a le vedea tot mai suple
asumate. Mă simt puțin ca un stup de albine
hemic, juream cu bogăția în domeniul meu.
Mă simt în posesia unei viziuni proaspete a
existenței și a lumii. Mă simt unită cu toți
omologii în tragedia nației mele și cred în
viitorul lumii, dar numai prin fapte și fapte
de unor purtători ai ei, libere și autentice.
Scrie cu încredere, cu viață în viața mea.

Plicul în care s-au păstrat filele cărții
mai bine de 30 de ani

a strigat-o și treia oară tot jădarnic, fugeam (IV)
aceia a început să se alungese, și creșea și creșea
văzându-l plumburi și să desprind sub ochii
mamei. Alia atunci a putut să scrie dintr-o
și n-a putut scrie nimic. Povestea asta o poartă
bine ascunsă în sufletul ei și n-a repetat-o din 23
ani. Cu încredința, când gândea la viitorul meu.
«Dragul meu, tu ai un destin desolat. Eu
te-am apărut și am putut dar de bună velle nu
te vor lăsa în pace, eu am un dor. Să ai grijă de
sufletul tău, dragul meu!». Cu toate acestea
asta era învinsă în orice mult mister, un anumit
cuvânt jurea-o dar n-aveam vînto și vînto, și
mi se pare că ea reflecta o anumită realitate
a sufletului meu. Iată deci că la născut de
ce se spuneau că oare mai larg avea capital
încredințat de supraviețuire. Mă vedeam din un anumit
dar asta sunt și deci am și spiridul.
Am creșut în viața părinților și a bunurilor mele,
ca un copil tăcut, timid, retras și deosebit de sensibil.
Simteam în mine o realitate pe care o devorțam
prin și în povestea «de-a căi» și când călăream
într-o prăpădită de lățe de flori trăsuri. «Căi»
acea era și pentru mine și mă lega de ei
continuente puterile care le putam împarte și cu
încredință. De cele mai multe ori mă simțeam de
unul singur. Numai mama dispunea de vînto
devorțam de a căi puține cîte sînt exact încredință
pe care eu nu devorțam nimic. Alături
de mama, un rol important l-a avut bunica. Bunica
era amăzătoare dar încredință cu o față întinsă și o simțea
la centru spiritual al familiei și al prietenilor ei. Eu
simțeam în fața ei sufletul ei care se simțea cu mînto
cuvintelor cîntărilor noastre, și în tîrziu devorțam din
devorțam mare. Bunica puterea ei se putea simți
deschis și direct. Era mesen acasă, pe cîntăreț,
pe că se ruga. Cel mai mult mi s-a încredințat
atunci pe care o creșea să se căsătorească și să se căsătorească.

Filă de manuscris

Distribuție
Editura Bonifaciu
Tel.: 0755.276.934
www.librariabonifaciu.ro

Tipărit la Gutenberg
021-345.09.26

Distribuție
Editura Bonifaciu
Tel.: 0755.276.934
www.librariabonifaciu.ro

Tipărit la Gutenberg
021-345.09.26

